National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library Bibliothèque Nationale
Second class mail registration number 1981
MAY 15
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

B103/c/4/5

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 35 (2767) XXX aastakäik | Neljapäeval, 7. mail 1981 — Thursday, May 7, 1981 | Üksiknumbri hind 50 senti

Tiina Tuvikene

Ema arm

Armastus on sinu latern, ema, emakene . . .
Päiksekuld su rõõm ja ilu — läbi elu mure, valu
Võitled meie eest! Sinu soojus, käte õrnus,
Sametine armas pale — midagi ei ole vale — sinu
Juures arm on tõde. Iga päev sa meile särad
Eluõõmust, isegi kui valupisar oma põues. Oh kui
Vaesed, meie lapsed sinu jaoks, vend ja õde —
Oma hingerikkust jagad, tugevaks meid püüad teha . . .
Soovid, et me oleks head, õrnalt hellalt silitad me
Päid. Vahel tänuks põimime käed su ümber, ema,
Emakene . . . tahaks anda sinule nii palju head ja
Kaunist, aga ikka näeme, kuivõrd väike on me panus.
Sinu valgus elu alus, jõud ja rikkus . . . sinu kätte
Issand usaldas me hinged hoida, sest Ta teadis —
Sinu süda lõputuma armu läte — elupõllul.

VABA EESTLASELE
EMADEPÄEVAKS 1981

Jüri Kukke mainiti Madriidi konverentsil

Nõupidamise peamiseks eesmärgiks on nüüd aluste leidmine desarmeerimise konverentsi kokku kutsumiseks

MADRIID — Madriidis toimuval Helsingi kokkulepete järelkonverentsil tehti 10. aprillist kuni 5. maini vaheaeg ning alustati käesolevat nädalat uuesti pikaleveninud konverentsi vaielustega, mis seni väga vähe vilja on kandnud. Enne konverentsi vaheajale minekut pidas inimõiguste rakendamise küsimuses pikema kõne Ühendriikide esindaja Max Kampelman, kes atakeeris eriti N. Liitu inimõiguste kokkulepete rikkumise pärast.

Lääneriikide vaatlejad ja ajakirjanikud mainivad, et seoses Poola sündmustega on läänemaailma hoiak konverentsil N. Liidu suhtes tunduvalt rangemaks muutunud. Detente poliitika elustamise suhtes on ettevaatlikumaks muutunud mitte ainult NATO riigid

vaid ka neutraalsed maad, kes seni olid N. Liiduga sidemete sõlmimisel ja sõbrustamisel pooldaval seisukohal.

Ühendriikide diplomaadid ei ole konverentsi lõpptulemuste suhtes optimistlikud. USA peadelegaat Max Kampelman mainis, et ameeriklased jatkavad nii kaua läbirääkimisi kui leidub võimalusi ja väljavaateid mingisuguste kokkulepete saavutamiseks. Kui aga selgub, et konverents suundub täielikult umbtänavasse, siis on kasulikum asjatud kõnelused lõpetada.

Kampelman atakeeris teravalt N. Liitu inimõiguste rikkumise pärast ning tõi eriti esile, et Moskva keelub inimõiguste garanteerimisest ka oma kodanikele.

Ta esitas terve rea juhtumeid viimasest ajast kus vene võimud on rängalt karistanud inimõiguste eest võitlejaid. Teiste hulgas mainis ta ka, et 41-aastane eestlaste õiguste eest võitleja Juri Kukk on surnud vene sunnitöölaagris.

N. Liidu peadelegaat Leonid Iljitshov mainis pärast Kampelmani kõnet toimunud pressikonverentsil, et N. Liit on Ühendriikidele sõbralikult „käe ulatanud", kuid Ühendriigid ei ole seda vastu võtnud.

Venelaste peamiseks eesmärgiks konverentsil on meelitada lääneriike Euroopa desarmeerimise konverentsile, kuid venelaste ettepanekud selle konverentsi päevakorra suhtes on väga ebamäärased ja segased ning lääneriigid ei ole Moskva ettepanekutega nõustunud.

Max Kampelman mainib, et Ühendriigid pooldavad põhimõtteliselt sellise konverentsi kokkukutsumist, kuid nad ei taha osa võtta puudulikult ettevalmistatud konverentsist, mille peamiseks eesmärgiks on ainult propagandaliste eesmärkide saavutamine.

Madriidi konverentsi peamiseks ülesandeks 5. mail alanud läbirääkimistel ongi võimaluste leidmine desarmeerimise konverentsi kokkukutsumiseks.

Bobby Sandsi surm vallandas rahutused

Iiri Vabariikliku Armee liige lõpetas oma elu vanglas surnuks nälgimisega

BELFAST — Põhja-Iirimaal on tekkinud pinev olukord pärast seda kui Iiri Vabariikliku Armee (IRA) liige Bobby Sands pärast 66 päeva kestnud näljastreiki möödunud esmaspäeval vanglas suri. Bobby Sands nõudis endale vanglas poliitilise vangi staatust, kuid Briti peaminister Margaret Thatcher keeldus sellest, mainides, et ta ei saa terroristidele anda neid eesõigusi, mis on antud poliitilistele vangidele kuna see oleks teatud tunnustuse andmine terroriaktsioonidele.

Inglise võimud Põhja-Iirimaal, eriti Belfastis ja Londonderrys olid valmis kõige halvemaks ja tugevdasid tänavatel sõjaväe ja politsei patrulle, kuid tänavarahutused ei võtnud selliseid suuri mõõtmeid nagu seda kardeti.

Suuremad rahutused ja vastuhakud sõjaväevõimudele tekkisid Belfasti lääneosas, kus noored IRA liikmed süütasid autosid põlema, purustasid aknaid ja süütasid bensiinipommidega ka mõned hooned.

Sõjaväeüksusesd ja politseivõimud võtsid kõik abinõud tarvitusele, et rahutused ei laieneks linna katoliku linnaosadest protestantide linnaosadesse.

Vanglas on alustanud näljastreiki ka kolm Bobby Sandsi kaaslast, IRA liiget, kes samuti nõuavad endile poliitilise vangi õigusi, mis võimaldaks neil muuseas kanda vanglariietuse asemel erarõivaid.

Bobby Sands oli 27-aastane ja elukutselt mehaanik.

Ta liitus IRA-ga juba varajases nooruses ning saavutas vabariikliku armee koosseisus ohvitseri kraadi, mis tagab talle IRA matused sõjaväeliste auavaldustega.

Samal ajal kui Bobby Sands on kujunenud iiri rahvuslastele ja katoliiklastele rahvuskangelaseks, tähendas Põhja-Iiri protestantide juht kirikuõpetaja Ian Paisley, et Sands oli ainult kohtu poolt karistatud kurjategija, kes võttis ise endalt elu.

Miks Vancouver loobus

ESTO-84 korraldamisel arvestati üldist meelsust

„Vaba Eestlases" ilmus neljapäeval, 30. aprillil lühike teade, et Vancouveri eestlased on loobunud Ülemaailmsete Eesti Päevade korraldamisest Vancouveris 1984. aastal. Nüüd on Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas esimehele Tõnu Tõsisele Torontos saabunud kiri Vancouveris moodustatud ESTO-84 esimehelt õpetaja Thomas Vagalt, milles motiveeritakse Vancouveri eestlaste loobumise otsust. Kiri on järgmine:

Vancouveris moodustatud ESTO-84 komitee arutades oma koosolekul 27. aprillil k.a. leidis:

Ilma tugeva idaringkondade aktiivse toetuseta ei õnnestu meie Üleilmsete Eesti Päevade korraldamine Vancouveris.

Arvestades üldist meelsust siin, kui ka Torontos, leiti et ära hoida võimalikku Kanada eestlaskonna lõhenemist, loobub Vancouver nende korraldamisest 1984. aastal.

Soovime Torontole head edu ja püüame võimaluste piirides kaasa aidata.

Kui aga Kanada eesti ühiskond suures enamuses soovib näha neid päevi siin läänerannikul, oleme valmis küsimust uuesti tõsiselt vaatluse alla võtma — usume, et sel juhul saame neid edukalt läbi viia.

Pikemaid põhjendusi ja kaalutlusi, mis kõneleksid meie kasuks ei ole mõtet momendil enam edasi anda.

Usume siin, et mõnekuise otsuse venimine ei ohusta nimetamisväärselt meie võimalusi.

Hindame kõrgelt koostöö vaimu ja alistume demokraatlikule enamusele.

Jõudu soovides lugupidamisega

Thomas Vaga
Vancouveri komitee esimees

New Yorgi Eesti Peakonsulaadi teadaanne

E.V. esindaja Ernst Jaakson on peale konsul Aksel Linkhorsti surma pidanud läbirääkimisi ja kirjavahetust mitmete eesti ühiskonna tegelastega võimalike kandidaatide suhtes vakantsele konsuli kohale. Kuigi mitmelt poolt on avaldatud soovi, et sellele kohale peaks tulema mõni kvalifitseeritud eestlane nooremast east, on selle läbiviimine praegu siiski seotud mitmesuguste raskustega.

Nüüd on jõutud kokkuleppele Ühendriikide välisministeeriumiga, et E.V. konsuli kohale New Yorgis aktsepteeritakse hr. Evald Uustalu, kes on endine Eesti välisteenistuse liige ja tuntud ajaloolane.

Hr. Uustalu asub oma ametikohale arvatavasti juuni kuul s.a.

Vietnami vaimud jälle väljas

WASHINGTON — Ameerika Ühendriikides hakatakse uuesti käiku rakendama suuri valitsuse vastaseid demonstratsioone, mida kasutati Vietnami sõja ajal rahvamasside mõjutamiseks. Möödunud nädalal toimus sellelaadiline suurem demonstratsioon Washingtonis, millest võtsid osa kümned tuhanded inimesed, kelledest paljud olid kohale saabunud ka kaugematest osariikidest. Demonstrandid nõudsid Ühendriikide sõjalise toetuse lõpetamist kommunismivastasele Salvadori valitsusele ning president Reagani majandusliku programmi muutmist suuremate toetuste andmiseks sotsiaalprogrammidele. Rongkäigu üks organiseerijaid oli tuntud pahempoolne endine Kongressi liige Bella Abzug New Yorgist.

Parteimehed Poolas kohtu alla

VARSSAVI — Poola kommunistliku partei juhtkond tegi ametlikult teatavaks, et järgmise kahe kuu jooksul algab Poolas suurem kohtuprotsess, kus kaebealustena esinevad kõrgemad valitsuse ametnikud ja partei unktsionäärid, keda süüdistatakse korruptsioonis ja kuritegevuses. Kuigi partei ringkondadest ei nimetatud kaebealuste nimesid, on isegi võimalik, et üheks kaebealuseks on endine Poola kommunistliku partei peasekretär Edward Gierek, keda süüdistatakse Poola praegustes majanduslikes raskustes. Giereki ja tema ajal võimul olnud parteimeeste süütegusid uurib partei keskkomitee erikomisjon. Lääneriikide vaatlejad arvavad, et protsess lavastatakse partei ridade puhtaks pesemiseks ja patuoinaste otsimiseks enne partei kongresi, mis toimub teatavasti 14. kuni 18. juulini.

Tartu naisvõimlejaid ei lastud Rootsi

STOKHOLM (EPL) — Ernst Idla, loominguliselt inspireeriva uue liikumiskultuuri ja naisvõimlemise looja, oleks 8. aprillil saanud 80-aastaseks.

Ernst Idla mälestamiseks korraldasid Idlastiftelsen ja Idla-Center laupäeval, 25. aprillil Stokholmi kuninglikus tennishallis suuresinemise teemal „Liikumine ja rütm", kus osalesid Idla-Centeri nais- ja meesõpilased kõigist vanuseklassidest.

Idlastiftelsen oli kutsunud suure eesti võimlemispedagoogi mälestusesinemisele ka Tartu ülikooli kehakasvatuse osakonna võimlemisrühma, et alla kriipsutada suure eestlase töö sidet Eestiga. Tartust tuli positiivne vastus ja mälestusesinemise eelreklaamis kuulutati välja külalisrühm Tartu ülikoolist. Ootamatult aga tuli teade, et rühm Tartust on takistatud tulemast.

Ernst Idla tööd Idla-Center'is jatkab pedogoogilisel poolel tema tütar Daisy Idla-Nilsson, kuna keskuse administratiivseks direktoriks on teine tütar Ingrid Idla.

Kas eestlane?

STOKHOLM (EPL) — 8. aprilli Dagens Nyheteris oli surmakuulutus Bernt Sinimetsale, milline nimi ilmselt on eesti päritoluga. Kadunu oli sündinud 14. juunil 1949, surnud Stokholmis 2. aprillil s.a.

Surmakuulutuses esinesid järgmised mälestusread:

— Kapitalism rikkus Su elu. Sotsialism oli Su lootus.

KALEV ESTIENNE võimlejad esitavad pantomiimi

„RÕÕM LIIKUMISES"

St. Lawrence Centre'is 12. ja 13. juunil kell 8 õhtul

Pääsmed eelmüügil St. Lawrence Centre kassas ja võimlejatelt

Informatsiooniks helistada 424-6884

„EHATARE"

PIDULIK NURGAKIVI PANEMINE

toimub laup., 30. mail 1981 kell 3 p.l.
40 Old Kingston Rd. Scarboro, Ontario

Abistamiskomitee juhatus

T. E. Vabakoguduse naisringi korraldusel
laup., 9. mail algusega kell 2 p.l. kirikus,
562 Jones Ave., Torontos

EMADEPÄEVA pärastlõuna kohvi

vanaemadele, vanaisadele, pensionäridele —
„VAIMULIKKUDE LAULUDE SÕNAPÕIMIK"
KÕIK KUTSUTUD!

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $57.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

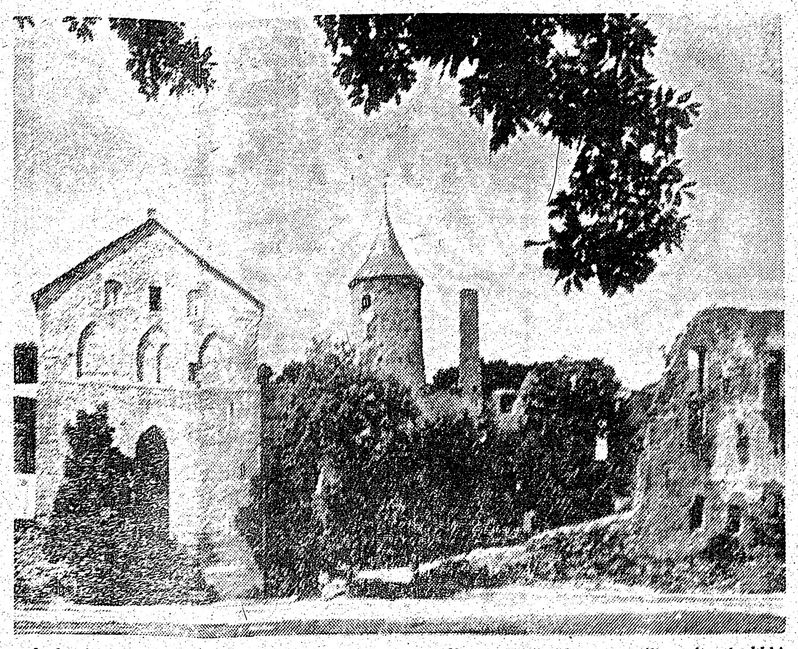

Haapsalu lossi ajaloolised varemed panevad veel praegugi Haapsalu linnale oma erilise pitsati ehkki mõned linnaosad on vene okupatsiooni ajal tundmatuseni muutunud.

Kommentaarid

Kanadas on lõpuks ometi hakatud märkama, et siinses koolikorralduses on midagi tõsiselt viltu ning et noorsoo kasvatuse ja kogu Kanada tuleviku huvides tuleks midagi tõsiselt ette võtta. Ontario provintsis on sellega juba algust tehtud ning äsja valmis aastapäevad toimunud uurimus, mis peab andma Ontario haridusministeeriumile ja valitsusele juhiseid provintsi hariduselu suunamiseks ja korraldamiseks.

Västava uurimuse teostas ja tegid sellest vajalikud kokkuvõtted Toronto linna haridusosakonna endine direktor Duncan Green. Tema ettepanekud tunduvad liberaalse kasvatuse pooldajatele võibolla vastumeelseina ja tagurlistena kuid nendele kanadalastele ja lastevanematele, kes on mureliku pilguga jälginud Kanada hariduselu ja laste moraali allakäiku on need teretulnud uudiseks ning viitavad hariduselu õigetele roobastele juhtimise kavatsustele.

Mida sisaldavad siis Duncan Greeni ettepanekud?

Esmajoones pooldab ta Ontario keskkoolide 13-da klassi kaotamist ja leiab, et keskkooli kursus tuleks praeguse viie aasta asemel läbi võtta nelja aastaga. Kuid veelgi „revolutsioonilisemad" on Greeni ettepanekud koolides distsipliini tõstmiseks ja praeguse minnalaskmise mentaliteedi vastu võitlemiseks. Nii nõutakse kõigis keskkoolides kindla süsteemi rakendamist, mis võtab õpilase käituse hindamise aluseks muuhulgas ka sellised tegurid nagu koolist puudumine, vandalism, uimastusainete ja alkoholi tarvitamine. Nende eest tuleb anda karistusi, mis tehakse avalikuks. Moraaliprintsiibid ja väärtuste hinnangud peaksid kuuluma kõigi õppekavas olevate ainete juurde ja kui seda pole võimalik organiseerida, siis tuleb korraldada selleks vastav lisakursus. Ettepanekutes on veel terve rida ideesid koolide finantseerimise ja eriti katoliku koolide toetamise kohta, kuid erilise tähtsuse omavad siiski need mõtted, mis taotlevad koolides distsipliini rakendamist ja praeguse „kerge elu" mentaliteedi vastu võitlemist.

Koolides suurema distsipliini rakendamine on olnud juba aastaid lastevanematele väga oluliseks küsimuseks, kuid see asi ei ole seni millegipärast paigalt nihkunud. Tagasihoidlike arvestuste kohaselt läheb vandalism Ontario koolides maksma maksumaksjatele 7 miljonit dollarit aastas. On neid eksperte kes väidavad, et kool ei suuda vandalismi ja distsipliinipuuduse vastu võidelda, kuna selle juured peituvad praeguses ühiskonnas ja kõrgemate väärtuste kummutamises televisioonis, teistes massimeedia vahendites ja ühiskondlikes institutsioonides. Nendes argumentidest peitub palju tõtt, kuid kool jääb siiski sealjuures väga oluliseks ja tähtsaks teguriks noorte kasvatamisel ja nende ellu saatmisel.

Kuid lõpuks torkas Duncan Greeni ettepanekute hulgas veel silma üks eriline idee: nimelt peaksid kõik teistes maades sündinud õpilased kooli lõpetamiseks läbi võtma erilise Kanada tundmaõppimise kursuse. Meile tundub, et selle kursuse peaksid läbi võtma ka kõik Kanadas sündinud õpilased kuna neile on seda sageli rohkem vaja kui võõrsil sündinud noortele, kes õpivad Kanadat kiiresti palju põhjalikumalt tundma kui Kanada oma noored, kelledel üsna tihti puuduvad oma kodumaa kohta kõige elementaarsemad teadmised nagu kinnitavad seda koolides korraldatud ringküsimused.

☆

Poola asjad on ikka veel segased ja valitsus ning kommunistlik partei tammuvad Poola tuleviku kujundamisel soisel pinnal. Nüüd oodatakse suure huviga 14. kuni 18. juulini toimuvat Poola kommunistliku partei konverentsi, mis peaks paljud pooleli olevad küsimused ära lahendama. Kuid samal ajal mainitakse väikese külmavärinaga, et Kreml otsustas oma diviisid Tshehhoslovakkiasse saata just sealse partei konverentsi ajal.

Poola kommunistliku partei juht Kania ei ole ilmselt veel selgusele jõudnud, millist teed tulevikus va-

(Järg lk. 3)

Ülehinnatud armee

Ühendriikide president Reagani välispoliitika üheks nurgakiviks on ameerika sõjajõudude kiire suurendamine ning nende varustamine moodsate relvadega. Tähelepanu kavatsetakse pöörata kõikidele relvaliikidele, kuna üldise arvamise kohaselt on ameeriklased nii oma sõjaväe koosseisu suuruselt kui ka relvastuselt venelastest tunduvalt maha jäänud. Reagani administratsioon kavatseb oma sõjaväele anda moodsaid lennukeid, suurendada sõjalaevastiku väljaehitamise programmi ning rakendada uusi tuumalaengutega varustatud kontinentide vahelisi rakette. Sõjaväe arvulise koosseisu suurendamiseks kavatsetakse lähema viie aasta kestel tõmmata sõjajõudude koosseisu veel 250.000 meest ja naist, millega Ühendriikide sõjajõud suureneksid 12 protsendi võrra.

Nende suurte kavatsuste rakendamise asumisel on ka tunnusmärke, et president ei ole enam nii kategooriliselt sundsõjaväeteenistuse ja sõjaväeteenistuse ealiste noorte registreerimise vastu kui presidendi valimiskampaania ajal. Ehkki Reagan mainib, et ta kavatseb jatkata palgalise sõjaväe süsteemi nii kaua kui võimalik, on ta jätnud siiski lahtiseks ka sundsõjaväeteenistuse võimaluse ning see tuleb tõenäoliselt rakendamisele kui ameeriklased ei suuda enam palgasõduritele maksta ja nende nõudmisi rahuldada. Kriis palgasõdurite süsteemi jatkamiseks võib saabuda üsna peatselt, kuna vabatahtlike sõdurite arv langeb pidevalt ja kaitseministeerium ei suuda enam kõiki tühje kohti täita. Olukord on paiguti isegi nii raske, et kaitseminister Weinberger on teinud ettepaneku vabastada sõjaväeteenistuses olevad isikud tulumaksu maksmisest esimeselt 20.000-lt sissetuleku dollarilt. Ettepanek on siiski jäänud õhku rippuma, kuna see võib tekitada suurt pahameelt ja vastuseisu elanikkonna hulgas.

Ühendriikide palaviikulise relvastuse on tinginud paljuräägitud punaarmee võimsuse suurenemine viimaste aastate jooksul, mille tulemusena Ühendriigid on langenud N. Liidu järele maailmas sõjaliselt tugevuselt teisele kohale. Moskva suured sõjalised jõud on võimaldanud tal mitmel mandril oma võimupiiride laiendamiseks edasi tungida ning oma satelliitriike terroriseerida. Punaarmee ähvarduse tulemusena valitseb ka Lääne-Euroopas suur hirm oma tuleviku pärast, mille tulemusena sealsed riigid on valmis tegema venelastele uusi järelandmisi ja kontsessioone, et vältida sellega võimalikke sõjalisi kokkupõrkeid. See müstiline hirm punaarmee ees avaldub eriti seoses Poola sündmustega, mis põhjustab läänemaailmas mitmesuguseid mõtteavaldusi, kalkulatsioone ja tulevikuennustusi, mis on läbipõimitud kartusega punaarmee löögijõu pärast.

Kui tugev on siis õieti punaarmee? Kas ta on nii suure ja kõikvõimsa löögijõuga, nagu seda näitab Moskva propaganda ning nagu seda kardetakse ka läänemaailmas?

Kahtlemata moodustab N. Liidu punaarmee suure löögirusika, kuid meie hindaksime ta võimeid kaugelt üle kui me tembeldaksime ta kõikvõimsaks. Afganistani sündmused näitavad, et punaarmee on üsna tavaline sõjavägi ning ei suuda vaatamata oma moodsale relvastusele murda halvasti relvastatud kui visalt võitlevaid afganistani rahvuslikke partisane. Kogemused näitavad, et venelased on oma punaarmeega alati sisse tunginud sinna, kus ei ole riski suuremateks kokkupõrgeteks ja totaalse sõja puhkemiseks, kuid samal ajal on ta vältinud riskantsemaid operatsioone. Sealjuures on selge, et punaarmee senine pärastsõjaaegne edu on tingitud suurel määral ka lääneriikide ebakindlast välispoliitikast ning otsustamisvõime puudumisest riski järele lõhnavatel momentidel. Meil tarvitseb meenutada ainult läänemaailma kõhklemist ja saamatust Ungari ja Tshehhoslovakkia sündmuste ajal, Berliini blokaadi puhul, Berliini valli rajamise momendil, Kuuba vallutamisel, Afganistani okupeerimisel ja Moskva teiste agressiivsete aktsioonide ajal.

Lääneriikide sõjaväelised eksperdid, kelledel on võimalik olnud tutvuneda nõukogude relvadega, mainivad, et need ei ole siiski nii läbimõeldud ja viimistletud tapamasinad nagu seda üldiselt arvatakse. Nii näiteks on punaarmee varustatud suuremalt osalt T-62 tüüpi tankidega, mis on 20 aastat vanad ja milledel on suuri puudusei. Nende MIG-25 tüüpi võitluslennukid on ameerika lendurite arvates vähese tehnilise viimistlemisega, nende võimed võrreldes ameerika võistluslennukitega väikesed ning nende lennuraadius väga lühike. Samalaadseid fakte võiks esitada vene sõjalaevastiku kohta. Kuigi venelastel on rohkem pealvee sõjalaevu kui Ühendriikidel, on nende laevad väiksemad ja halvemini relvastatud.

See kõik ei tähenda, et läänemaailm peaks oma relvastuse unarusesse jätma ja venelaste edasitungi ükskõikselt pealt vaatama. Kahtlemata tuleb jatkata pingutusi relvastuse suurendamiseks ja N. Liidu maailmavallutamise taotlustele jõuliselt ja õigel ajal vastu astumiseks, kuid sealjuures tuleks vabaneda üleliigsest kartusest punaarmee ja selle kõikvõimsuse eest, mida vene propaganda on osavalt läänemaailma lanseerinud. Kuid samal ajal relvastuse suurendamisega ja vene hirmu maharaputamisega tuleb hoolitseda ka selle eest, et Ameerika Ühendriikides ja teistes lääneriikides ei pääseks taas mõjuvõimsat osa mängima maailmrahu sildi all tegutsevad kommunistide katteorganisatsioonid, kellede eesmärgiks on hävitada läänemaailma vaimset ja moraalset vastupanujõudu. Seda tehti põhjalikult kalkuleeritud ja ettevalmistatud programmi alusel Vietnami sõja ajal ning sellega on alustatud uuesti nüüd kui lääneriikides kaalutakse relvastuse suurendamist ja N. Liidu pealetungiplaanidele jõuliselt vastu astumiseks.

K. A.

Kurjategijad võeti vastu „avatud südametega"

Ühendriikide suured raskused kuuba põgenike probleemide lahendamisel

Aastapäevad tagasi saabusid Kuubalt üle Florida merekitsuse Florida lõunarannikule ja Miami piirkonda 124.789 kuubalast, kelledele diktaator Fidel Castro andis võimaluse maalt lahkumiseks. Kuubalaste Ühendriikide rannikule transporteerijateks olid ameeriklaste mootorpaadid, mille omanikud tegid endile sellest operatsioonist rikkaliku tuluallika. Tolleaegne Ühendriikide president Jimmy Carter deklareeris põgenike saabumisel, et Ühendriigid võtavad nad vastu „avatud kätega ja avatud südametega", kuid aastapäevade pikkused kogemused kinnitavad nüüd, et uustulnukad ise ei ole rahul oma eluga Ühendriikides ning samuti vaatavad ameeriklased kriitilise pilguga Castro paradiislist Ameerika kontinendile tulnud põgenikele.

Kuubalaste massiline tulek Ühendriikidesse on eriti häirinud Miami ja selle ümbruse elanikke, kuna suurem osa uustulnukaid on jäänud peatuma sellesse piirkonda ning tekitanud seal täielikult muudse ja senitundmata sotsiaalse olukorra ja ühiskondliku struktuuri.

Arvatakse, et Florida lõunatippu on põgenikest jäänud peatuma 80.000—105.000 inimest, kellede elukohaks on Dade maakond või selle lähem ümbrus, kus elanike arv on umbes 1,6 miljonit inimest.

Uustulnukate massiline sissevool on kõigutanud sealset delikaatset ühiskondliku elu tasakaalu ning pingutanud kuni kokkuvarisemiseni sotsiaalhoolekande ja omavalitsuse asutusi.

Kohalikud omavalitsuse ametnikud ja politseivõimud nendivad et kuigi suurem osa Floridasse jäänud põgenikest on sugulaste kaasabil uude ümbruskonda rahuldavalt sisse elanud ja saanud üle ümberasumisega kaasunud kultuurilisest shokist, leidub siiski mitutuhat sellist Kuubalt saabunud isikut,

kes ei ole huvitatud tööst ega korralikest eluviisideslt, vaid on andunud kuritegevusele ja korrarikkumistele.

Föderaalvalitsuse andmetel läheb Kuuba põgenike abistamine Ühendriikide maksumaksjatele käesoleva aasta 30. septembriks maksma 634 miljonit dollarit. Need miljonid ei hõlma neid summasid, mis kuubalaste heaks ohverdavad osariikide ja kohalike omavalitsuste võimud. Neid andmeid ei ole seni üksikasjaliselt avaldatud kuid Florida osariigi võimude informatsiooni alusel on põgenike toetuseks ettenähtud summad möödunud ja käesoleva aasta kestel tõusnud 90 miljoni dollarile.

Florida osariigi probleemid suurenevad eriti veel Haiti põgenike saabumisega, kellede arvu hinnatakse juba 19.000 isikule.

Ühendriikide immigratsiooniministeeriumi andmetel koosnes möödunud aastal Kuubalt Ühendriikidesse saabunud põgenike vool tegelikult kolmest peamisest grupist. Esimese grupi moodustasid need 10.800 kuubalast, kes möödunud aasta ülestõusmispühade ajal kogunesid Havannas Peruu saatkonna aeda ja palusid poliitilist asüüli. Osa neist siirdusid lennuteel Peruusse ja Kostariikasse kuid suurem osa tulid Ühendriikidesse.

Teine põgenike laine moodustus peamiselt pärast Castro võimule tulekut Ühendriikidesse põgenenud kuubalaste sugulastest.

Kui Castro varem Ühendriikidesse siirdunud kuubalasi 1976. aastal lubas hakata Kuubale külla tulema, siis sõlmisid endised põgenikud Kuubale maha jäänud sugulastega tihedamaid kontakte ja hakkasid tegema plaane ka nende põgenemiseks Kuubalt Ühendriikidesse.

Mõningate arvestuste kohaselt moodustus teine põgenike laine umbes 80.000-st kuubalasest, kes saabusid Ühendriikidesse oma sugulaste kutsel ja soovitusel.

Kolmanda grupi väljavalijateks ja koostajateks olid Kuuba kommunistlikud võimud. Selle grupi moodustamisel arvestas Castro ebasoovitava elemendi väljasaamise võimalusega ning see koosnes vanglates karistusi kandnud inimestest, vaimuhaigetest, homoseksuaalidest ja teistest ebasoovitavatest elementidest.

Immigratsiooniameti andmetel kinnitasid 23.970 Kuubalt saabunud isikut, et nad olid Kuubas vanglas viibinud, kuid peale selle oli veel tuhandeid isikuid, kes oma minevikku varjasid.

5486 põgenikku väitsid, et nad olid vanglas viibinud poliitilistel põhjustel. Kogutud andmete põhjal oli saabujate hulgas 1774 raskete kuritegude eest karistatud isikut. Vaimuhaigete ja vaimselt mahajäänute arvu arvestati umbes 600-le, kelledest paljud olid toodud välja vaimuhaiglatest, paigutatud paatidesse ja saadetud teele Florida ranniku suunas. Homoseksuaalide arv ei ole kindel, kuid tõenäoliselt on siin tegemist umbes 1500 isikuga.

Kuuba diktaator Castro tegi möödunud aasta aprillis teatavaks, et Kuuba rannikul asuv Marieli sadam on avatud põgenike transpordiks ning Ühendriikidest hakkas saabuma Marieli massiliselt paate, et põgenikke Floridasse viia. Varem Ühendriikidesse asunud kuubalased panid suured summad mängu, et oma sugulasi ja omakseid ära tuua ning ameerika paadiomanikud tegid põgenike ületoomisega suuri ärisid ning teenisid tohutuid rahasummasid.

Aprilli lõpul hakkasid kuuba võimud põgenike paatidesse paigutamisel juba oma kontrolli teostama ning panid sunniviisil paatidesse kurjategijaid ja vaimuhaiged,

jättes Ühendriikides viibivate kuubalaste sugulased teise järjekorda. See kuuba kommunistlike võimude kriminaalne käitumine põgenike väljasaatmisel on tekitanud Ühendriikides probleeme, mida pole suudetud seni ajani lahendada.

Atlanta vanglas viibivad praegu umbes 1800 kuuba kurjategijat, keda sealsed kommunistlikud võimud saatsid koos põgenikevooluga Ühendriikidesse. Washington on teinud suuri pingutusi, et Kuuba valitsus võtaks need kurjategijad tagasi, kuid Castro on sellest kategooriliselt keeldunud.

Kui Castro Marieli sadama 22. septembril 1980. aastal põgenike väljavoolu katkestamiseks sulges, siis olid ligemale 2000 paati sooritanud pika merereisi Key Westist Marieli.

Paljud nendest paatidest saabusid tagasi tühjalt kuna Kuuba valitsus ei lubanud kõigile inimestele võimalusi oma Ühendriikides viibivate sugulastega ühinemiseks.

Ühendriikidesse saabunud andmetel toimus Marieli sulgemine äkki ja hoiatamatatult ning ligemale 20.000 inimest, kelledele Kuuba võimud olid andnud loa maalt lahkuda, jäid asjatult ootama sadamasillale. Need isikud on nüüd Kuubal väga raskes olukorras, kuna ametivõimud vaatavad nendele kui ebasoovitavale ja alaväärtuslikule elemendile, kelledele on passide asemel antud erilised isikutõendavad dokumendid, milledel nad on tembeldatud „antisotsiaalseteks isikuteks."

Ameerika Ühendriigid on uute kuuba põgenike vastuvõtmisel nüüd palju ettevaatlikumad. Leitakse, et president Carter tegi suure vea kui ta kontrollimatult lasi maale tulla nii suure arvu põgenikke, kellede hulgas oli tuhandeid kurjategijaid ja vaimuhaigeid, kellede ülevalpidamise ja vanglakulude eest peavad nüüd maksma Ühendriikide maksumaksjad. Teiseks on suureks probleemiks põgenike sisseelamise probleemid Ühendriikides. Kui pärast Castro võimuletulekut Ühendriikidesse põgenesid peamiselt keskklassi inimesed, kelledel oli kergem uuel maal kohaneda,

siis nüüdsed põgenikud on uue rezhiimi all üleskasvanud mehed ja naised, kelledel on suuri raskusi elama hakata vabas ühiskonnas.

Samuti on põgenike massilisel vastuvõtmisel selgunud, et Castro suur propaganda, mis hoopleb kirjaoskamatuse ärakaotamisega Kuubal, ei vasta kaugeltki tõele. Nii on ilmsiks tulnud, et põgenikevooluga Ühendriikidesse saabunud koolialised kuuba lapsed on saanud koolihariduse alal väga puuduliku ettevalmistuse ning Ühendriikide õpetajad peavad nendega alustama koolitööd A-st ja B-st alates.

Kommentaarid

Kanadas on lõpuks ometi haka- d märkama, et siinses koolikor- iduses on *midagi tõsiselt viltu* ng *et noorsoo kasvatuse ja kogu* anada tuleviku huvides tuleks idagi tõsiselt ette võtta. Ontario ovintsis on sellega juba algust htud ning äsja valmis aastapäe- d toimunud uurimus, mis peab dma Ontario haridusministeeriu- ile ja valitsusele juhiseid provint- hariduselu suunamiseks ja kor- ldamiseks.

Vastava uurimuse teostas ja te- d sellest vajalikud kokkuvõtted oronto linna haridusosakonna dine direktor Duncan Green. ema ettepanekud tunduvad libe- alse kasvatuse pooldajatele võib- la vastumeelseina ja tagurlistena iid nendele kanadalastele ja las- vanematele, kes on mureliku pil- ga jälginud Kanada hariduselu laste moraali allakäiku on need retulnud uudiseks ning viitavad riduselu õigetele roobastele juh- aise kavatsustele.

Mida sisaldavad siis Duncan reeni ettepanekud?

Esmajoones pooldab ta Ontario skkoolide 13-da klassi kaotamist leiab, et keskkooli kursus tuleks aeguse viie aasta asemel läbi või- nelja aastaga. Kuid veelgi „re- lutsioonilisemad" on Greeni et- panekud koolides distsipliini stmiseks ja praeguse minnalask- se mentaliteedi vastu võitlemi- ks. Nii nõutakse kõigis keskkoo- les kindla süsteemi rakendamist, s võtab õpilase käituse hindami- aluseks muuhulgas ka sellised gurid nagu koolist puudumine, ndalism, uimastusainete ja alko- li tarvitamine. Nende eest tuleb da karistusi, mis tehakse avali- ks. Moraaliprintsiibid ja väär- ste hinnangud peaksid kuuluma igi õppekavas olevate ainete rde ja kui seda pole võimalik ganiseerida, siis tuleb korraldada leks vastav lisakursus. Ettepane- tes on veel terve rida ideesid olide finantseerimise ja eriti ka- iku koolide toetamise kohta, id erilise tähtsuse omavad siiski ed mõtted, mis taotlevad kooli- s distsipliini rakendamist ja aeguse „kerge elu" mentaliteedi stu võitlemist.

Koolides suurema distsipliini ra- ndamine on olnud juba aastaid stevanematele väga oluliseks kü- museks, kuid see asi ei ole seni illegipärast paigalt nihkunud. agasihoidlike arvestuste kohaselt heb vandalism Ontario koolides aksma maksumaksjatele 7 miljo- t dollarit aastas. On neid eksper- kes väidavad, et kool ei suuda ndalismi ja distsipliinipuuduse astu võidelda, kuna selle juured eituvad praeguses ühiskonnas ja õrgemate väärtuste kummutami- es televisioonis, teistes massimee- ia vahendites ja ühiskondlikes ins- tutsioonides. Nendes argumenti- est peitub palju tõtt, kuid kool äb siiski sealjuures väga oluli- ks ja tähtsaks teguriks noorte asvatamisel ja nende ellu saatmi- el.

Kuid lõpuks torkas Duncan reeni ettepanekute hulgas veel lma üks eriline idee: nimelt peak- d kõik teistes maades sündinud pilased kooli lõpetamiseks läbi õtma erilise Kanada tundmaõppi- ise kursuse. Meile tundub, et sel- kursuse peaksid läbi võtma ka õik Kanadas sündinud õpilased una neile on seda sageli rohkem aja kui võõrsil sündinud noorte- , kes õpivad Kanadat kiiresti alju põhjalikumalt tundma kui anada oma noored, kelledel üs- a tihti puuduvad oma kodumaa ohta kõige elementaarsemad eadmised nagu kinnitavad seda oolides korraldatud ringküsimu- ed.

★

Poola asjad on ikka veel sega- ed ja valitsus ning kommunistlik artei tammuvad Poola tuleviku ujundamisel soisel pinnal. Nüüd odatakse suure huviga 14. kuni 8. juulini toimuvat Poola kom- munistliku partei konverentsi, mis eaks paljud pooleli olevad küsi- nused ära lahendama. Kuid samal jal mainitakse väikese külmaväri- naga, et Kreml otsustas oma di- üsid Tshehhoslovakkiasse saata ust sealse partei konverentsi ajal.

Poola kommunistliku partei juht Kania ei ole ilmselt veel selgusele jõudnud, millist teed tulevikus va-

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

9. ja 10. mail
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

16., 17. ja 18. mail
dr. A. Mae, tel. 493-7231

H. KIRIK
Insurance Agency

KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Eesti Pensionäride Klubi korraldas hiljuti laiaulatusliku loterii, mille võitude ja müükide rohkus üllatas Toronto eestlaskonda. Pildil E. Pensionäride Klubi esinaine Frieda Terts jutlemas ühe külastajaga võitude-rohke loterii väljapanekute ees. Foto: Vaba Eestlane

Teatame, et meie praktikaga on ühinenud

Dr. LESLIE CUTTER

Hambaarstid

Dr. PIRET TRUUVERT
Dr. ANNE TÕNISSON
Dr. MARET TRUUVERT, laste eriarst
Dr. ARJA PELTONIEMI, laste eriarst

2259 Bloor Street West, (Runnymede'ist läände)
Telefon 766-1391, 766-5623

VASTUVÕTT KOKKULEPPEL

Ökumeeniline noorsooseminar Moskvas

MOSKVA — Harukordne, eri kirikuid esindav noorsooseminar peeti aprilli keskel Moskvas. Seminaris kohtusid esimest korda ortodokside koostööorganisatsioon, ortodokslik noorsoo-organisatsioonide maailmaliit Syndemos ja mitmete muude Euroopa kirikute noorsootööd ühendav Euroopa ökomeeniline noorsoonõukogu.

Seminarist võtsid osa ligemale 30 esindajat ja peamise seminaritöö kõrval nad kohtasid Vene ortodoksi kiriku juhi patriarh Pimeniga. Seminari eesmärgiks oli „traditsioonide tähendus ja tänapäeva usuline tähendus".

Suurim osavõtjate arv oli N. Liidust, mille ametlikud informatsioonivahendid on viimasel ajal ja üha rohkem osutanud tähelepanu riigis valitsevale suhtelisele usuvabadusele. Lääneriikide asjatundjate tähelepanekute kohaselt avaldatakse usuvabadust käsitlevaid kirjutisi selletõttu, et islamiusulised on lõunapiiril sõjakamaks muutunud.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

lida. Poliitbüroost heideti küll hiljuti välja endine peaminister Josef Pinkovski, kuid sellel sammul ei ole midagi tegemist uue liini valikul. Pinkovski üle parda heitmisega taheti rahvale puru silma puistamiseks lihtsalt näidata süüdlasi Poola praegustes majanduslikes raskusis. Ja Pinkovski peale on kerge näpuga näidata, kuna ta oli endise partei peamehe Edward Giereki lähemaid kaastöölisi ning kannab kaasvastutust selle eest, et Poola välisvõlad kapitalistlike riikidele on paisunud 27 miljardi dollarile.

Kania on vahepeal ajanud väga ettevaatlikku „hunt söönud ja lambad terved" poliitikat, astudes kaks sammu edasi rezhiimi demokratiseerimise suunas kuid siis jälle ühe sammu tagasi, et rahuldada Poola sündmusi jäisel pilgul jälgivaid Kremli härrasid. Nii on Kania lubanud anda oma toetuse ettepanekutele, mis taotlevad kõigi partei kõrgemate funktsionäride valimist salajasel hääletusel ning lubada neile ainult kaks aastat aega kuni järgmiste valimisteni võimul püsimiseks. Ja mis kõige olulisem — Kania tõotab astuda samme, mis lahutavad senisest selgepiirilisemalt kommunistliku partei ja valitsuse funktsioonid, kuna seni ei olnud selge kus partei lõpeb ja valitsus algab ning vastupidi.

Stanislaw Kania kriipsutas oma „demokratiseerimise" protsessi alla ka äsja toimunud 1. mai paraadil, kus poliitbüroo mehed marssisid Varssavis koos rahvamassiga tänavatele ning ei jälginud halli töölismassi ja partei orjakarja käsukohast möödamarssimist kõrgelt tribüünilt, nagu see Kremli eeskujul on tavaks kõigis kommunistlikkudes riikides. Kuid vaatamata kõigele — Poola kommunistliku partei keskkomitee poliitbüroos leidub ikka veel Moskvale kuulekaid kõvakäelise liini mehi ja keegi ei oska praegu ennustada, mida toob kahe kuu pärast Varssavis toimuv Poola kommunistliku partei kongress.

AMI

Kultuuripärandi klubi hakkab tegutsema

Föderaalvalitsuse toetus $10.000 vahendite ostmiseks

Aastavahetusel asutatud Eesti Kultuuripärandi Klubi — Estonian Heritage Club — on jõudmas tegelikku töö järku. Valitsusele esitatud toetuse taotlus otsustati jaatavalt $17.750.— suuruses summas, millest $10.000 on klubile üle antud. Praegu toimub esialgsete töövahendite muretsemine — foto-, filmi-, heli- ja video-seadmete näol — et saada kõige praktilisemaid kõige sobivamate hindadega. Samal ajal koostatakse kavu kultuuripärandi jäädvustamiseks, lähtudes põhimõttest — eelkõige tähtsamad ja need, mis on otseses kadumise ohus.

Liberaalide föderaalvalitsusel on käigus terve rida skeeme, millega jagatakse toetust mitmesuguste kultuurialade viljelemiseks, rahvusgruppide kultuuripärandi säilitamiseks ja üksikute inimrühmade — peamiselt noorte ning pensionäride — rakendamiseks vaimsetele harrastustele. Föderaalvalitsus teostab seda eriliste ametnike ja vastava juhendkirjanduse kaudu.

Raha kulutamist nendeks programmideks on liberaalidele sageli ette heidetud, eriti valimiskampaaniate ajal. Arvustajate seas on ka eestlasi, kes neid programme ise üsna suurel määral naudivad.

Pensioniealiste kodanike kultuurivahenduse korraldamiseks on loodud Uue Horisondi — New Horizon — organisatsioon, mille kohta informatsiooni levitati koos valitsuse pensioni-tshekkidega. Tegelike töörühmadena moodustatakse kultuuripärandi klubisid, milledel valitsuse juures registreerimiseks peab olema minimaalselt 10 liiget. Klubid võivad olla kas etnilise kuuluvuse, lokaalsuse (kodu-uurimine või huvialade alusel kujundatud pensioni-ealistest kodanikest. Töökäigus võivad liituda ka nooremad inimesed asjatundjatena ja kaastöölistena.

Eesti Kultuuripärandi Klubi on üks niisugune rühmitus eestlastele.

Klubi tegevuses on pearõhk eesti rahvuskultuuri säilitamisel ja selle tutvustamisel oma rahvusest noortele ning Kanada avalikkusele. Klubi juhatusse kuuluvad Siegfrid Veidenbaum — esimees. Helmi Hansen — aseesimees, Ellen Irs — sekretär, Ants Soots — laekurvarahoidja. Tegevusalade korraldajatena on ülesannetes Helen Peterson — projektide koordineerija, Hella Vallner — side, Mari Veskoja — rahvarõivad, Emil Eerme — fotoala, Leo Paap — video j.t. Asjahuvilistel on võimalik liituda klubi tegevusega, astudes kontakti sekretäriga: Ellen Irs — tel. 762-5329.

Hetkel tegelevad klubi tehnilised mehed ja laekur vajalike aparaatide, seadmete ja materjalide muretsemisega, et valitsuse 10.000-list toetust praktiliselt ja maksimaalselt kasutada. Konsultandina tegutseb selle rühma juures Ryersoni Instituudi fotoala õpetaja Hans Vesterblom. Esialgu kaetakse järgmised alad — foto, peamiselt värvi-diapositiivid, audio, heli jäädvustamise abinõud ja video, millega saab TV-aparaadis projekteeritavalt edasi anda nii heli kui ka pilti.

Klubi kokkutulekud toimuvad üks kord nädalas, kus antakse aru asjade arengust ja planeeritakse eelseisvaid tegevusprogramme.

Tööülesandeid on rohkem kui teha jõuab, sest kodumaise kultuuritaustaga eestlaskond väheneb päevpäevalt ning iga lahkuja viib endaga kaasa teatud koguse eesti vaimuvara ja rahvuskultuurilist informatsiooni.

Kirjandite võistlus noortele

Auhindadeks kogusummas 1500 dollarit

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas Koolitoimkond koostöös Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolidega ja Eesti Õpetajate Ühinguga Kanadas kuulutab käesolevaga välja Eesti Keele- ja Eesti Kooliaasta puhul kirjandite võistluse kanada eesti noortele kuni 20. (kaasaarvatud) eluaastani.

Auhindade kogusumma on 1500 dollarit, millest 1000 dollarit on annetatud Eesti Sihtkapital Kanadas poolt. Ülejäänud annetus on laekunud Eesti Õpetajate Ühingult Kanadas ja Toronto Eesti Koolikomiteelt.

Võistlus toimub viies vanusegrupis alljärgnevatele teemadele:

Esimene vanusegrupp: kuni 10 aastani.
1. Minu sünnipäev.
2. Suvitamas.
3. Minu koduloom.

Teine vanusegrupp: 11—12 a.
1. Minu sõber.
2. Koolipäev.
3. Talvelõbud.

Kolmas vanusegrupp: 13—15 a.
1. Unenägu. (Nägin unes...)
2. Kelleks tahan saada?
3. Olen ja jään eestlaseks.

Neljas vanusegrupp: 16—17 a.
1. Joosep Toots ja Arno Tali O. Lutsu „Kevades".
2. Kuidas säilitada eestlust.
3. Maailm aastal 2000.

Viies vanusegrupp: 18—20 a.
1. ESTO 1984.
2. Noored eesti ühiskonnas.
3. Vaba teema.

Kirjandi pikkus esimesel grupil on vähemalt 150 sõna, teisel 250, kolmandal 400, neljandal 500 ja viiendal 750 sõna.

Soovitav on kirjutada lehe ühele küljele.

Tööde esitamise tähtpäevaks on 1. jaanuar 1982. Tööd postitada märgusõna all aadressil: Edgar Marten, 24 Laurelwood Crescent, Weston, Ontario M9P 1L5. Märgusõna kirjutada ümbriku vasakule nurgale, samuti vanusegrupp.

Sellesse suurde ümbrikku lisada väike kinnine ümbrik, mis sisaldab kirjutaja õige nime, sünniaja ja postiaadressi.

Hindamiskomisjoni kuuluvad: Hella Leivat, Leida Marley, Edgar Marten, Henn Ründva ja Hannes Oja. Hinnatakse ainult võistlusteemadele kirjutatud töid.

Võistlustulemused tehakse teatavaks 24. veebruaril 1982. a.

Rahalisi auhindu on igale vanusegrupile määratud kolm. 1. vanusegrupp 1. auhind $70, 2. auhind $55, 3. auhind $45. 2. vanusegrupp (1.) $100, (2) $75, (3) $55, 3. vanusegrupp (1.) $125, (2.) $100, (3) $75, 4. vanusegrupp (1.) $150, (2.) $125, (3.) $75, 5. vanusegrupp (1.) $200, (2.) $150, (3.) $100.

Hindamiskomisjonil on õigus jätta mõni auhind välja andmata, kui tööd ei ole selle väärilised. Auhindadele tulnud tööd avaldatakse eesti ajalehtedes ja ajakirjades.

28. aprillil 1981

EKN Koolitoimkond.
Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolid.
Eesti Õpetajate Ühing Kanadas.

Eestlaste kohus protesteerida

Amnesty International teatab Jüri Kuke surmast

Amnesty International'i Londoni sekretariaadist on antud täiendavaid andmeid Mart Nikluse olukorrast ja tema märtsikuisest ümberpaigutamisest Mordovia vangilaagrite piirkonda. Juhitakse tähelepanu Mart Nikluse halvale tervislikule olukorrale ja sellele, et sagedane ühest laagrist teise paigutamine on üks kannatusrikkamaid menetlusi vangi elus. Sellele on lähemalt tähelepanu juhitud ka Amnesty International'i 1980. a. väljaandes „Prisoners of Conscience in the USSR. Their treatment and Condition".

Amnesty International'i ringkirjas, mida on saadetud tuhandetele Amnesty International'i osakondadele üle maailma, palutakse kõiki Amnesty International'i kaastöölisi jätkuvalt kirjutada Nõukogude võimudele poliitiliste vangide olukorrast. Ringkirjas viidatakse ka AI 3. detsembri 1980. a. ja 13. jaanuari 1981. a. kirjadele ja teatatakse Jüri Kukk'e surmast. Amnesty International palub kirjutada järgmistel aadressidel:

The Procurator of the Estonian SSR, Estonskaya SSR, Tallinn, ul. Michurina 7, Prokuratura Estonskoy, SSR, Prokuroru K.I. Kimmelu.

Teine aadress kirjadeks: The USSR Minister of Internal Affairs (MVD), USSR, Moskva 103009, ul. Ogareva 6, MVD, USSR, Ministru N.A. Shchelokovu.

Vabade eestlaste kohuseks on kirjutada nendele isikutele, protesteerides inimõiguste täieliku ignoreerimise pärast Nõukogude Liidus ja nõudes poliitiliste vangide vabastamist ja Vologda vanglaagris surnud ja sinna maetud dr. Jüri Kukk'e põrmu ületoomist tema kodulinna Eestisse.

Clarkson College'i, Potsdam N.Y., kolm eestlasest õppejõudu (Heino Ainso, Olavi Siiman ja Lauri Vaska) on 30. märtsil saatnud ringkirjaliselt oma kolleegidele teate ja lähemad andmed Jüri Kukk'e surmast ja Mart Nikluse olukorrast ja palunud neid kirjutada Ühendriikide võimukandjaile.

Marylandi ülikoolist USA-s on professorid John D. Blair ja Tõnu Parming saatnud pikema seletuse senaator Sarbanes'ele, paludes viie konkreetse sammu astumist. Tagapõhjamaterjaliks on lisatud ärakirjad Christian Science Monitori 5. jaanuari kirjutisest, N.Y. Times'i teatest Jüri Kukk'e surma kohta ja viited prantsuse, rootsi ja inglise ajalehtede teadetele.

New Yorgis ilmuvas „Freedom Appeals'i" jaanuari-veebruari numbris ilmus teade Eestis toimunud demonstratsioonidest möödunud aastal

ja tuuakse esiartiklina täielik ingliskeelne tõlge 28. oktoobri 1980. a. avaldatud 40 eesti avaliku elu tegelase appikarjest Nõukogude võimu vastu surve pärast eesti kultuurielule.

Tulge koos Cantate Dominoga mälestuste radadele

Juba mitmel aastal on kujunenud Cantate Domino korraldatud kireva sisuga õhtu „Mälestuste radadel" Toronto eestlastele hiliskevadiseks meeldivaks ürituseks. Ka tänavu toimub see tuluõhtusliku eesmärgiga koosviibimine eeloleval laupäeval, 9. mail kell 5 p.l. Peetri kiriku ruumides. Koor kavatseb 1982. aastal ette võtta suurema laulumatka, mis on suurte kuludega seotud. Sellele mõeldes ongi tingitud olnud nende kevadiste ürituste korraldamine, et oma laulu viia ka teistesse eestlaste keskustesse.

Tänavusele kavale on eriti suure innuga ette valmistatud. Kavas on koori nais-, mees- ja segakoorilt laule koori arvukast repertuaarist. Erilist huvi äratab bariton Andres Raudsepp, klaveril Charles Kipper, Linda Koffi ja Harju Tari duett, sopran Alli Vähi ja trio Erika Kolli, Linda Toming ja Viive Musta. Humoreske loeb Leida Järvi, kes mahlakama mõistab tekstist esile tuua. Kogu õhtu muusikajuhiks on C. Kipper, kellelt on ka klaverisaade. Äsjasel C. Kipperi Euroopareisi puhul juhatas koori väga kompetentne muusikamees Thomas Kirves, kes alles hiljuti on Toronto ühiskonnas sel alal asunud töötama.

Koosviibimine toimub kohvilauas. Cantate Domino kutsub kõiki kaasa laulule ja sõnaliste ettekannetega mälestuste radadele.

Aidake kaasa, et

VABA EESTLANE

leviks kõikidesse eesti kodudesse!

VABA EESTLANE

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	**$38.—**	**$42.—**
Poolaastas	**$21.—**	**$23.—**
Veerandaastas	**$11.—**	**$12.—**

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	**$61.—**	**$67.—**
Poolaastas	**$33.—**	**$35.50**
Veerandaastas	**$17.—**	**$18.50**

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ... " .... 19.... . Tellimise katteks lisan $ .... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....

Aadress ....

CHINGU LIIGET, KAASVÕITLEJAT

JAAN TOLLI't

mälestavad sügavas leinas

TORONTO EESTI VÕITLEJATE CHINGU
JUHATUS ja LIIKMESKOND

UNUSTAMATA KALLIST SÕPRA

JAAN TOLLI't

sündinud 28. juunil 1904 Eestis
surnud 3. mail 1981 Torontos

mälestavad sügavas leinas

ALICE VOIMAN
VALLI VOODE abikaasaga
ARNOLD HIMMA abikaasaga
PAUL TAMMEVESKI abikaasaga

ARMAST KAUAAEGSET SÕPRA

ALMA KÕVASK'it

surnud 2. mail 1981

mälestavad kaastunne

ELLEN ja HENDRIK EICHENBAUM
AINO ja ULRICH KALLIP
HELJU ja JAAN KARNER
MARIA RUKUVICH
OLVI RANDMERE
LEILI ja AUGUST SAMLER
LINDA ja AVO SILLA
VALDI SILLASTE
OTTO TARKUS
ALLY ja EVALD TIMUSK
HEDI ja JAAN TAHT
SAIMA ja KALJU VARANGU
HELMI ja HERMAN VIRKUS

SURMA LÄBI LAHKUNUD HEAD SÕPRA

ALFRED PUUSEPP'a

mälestavad kaasceslased Vancouveris

ELLEN PIHLAK
AARE ja LEMBIT KOOLBERG
MARTA ja ELMAR MAGNUS
ELLA ja ANDREI MIRK
JAKOB KEMBI perekonnaga
LEVI RIBUL perekonnaga Prince George'is, B.C.

SÜDAMLIK KAASTUNNE TIIU'LE PEREKONNAGA ISA

MIHKEL HURT'i

surma puhul

MARLENE ja KALEV perekonnaga
SALME ja EVALD

UNUSTAMATA KALLIST SÕPRA

ALMA KÕVASK'it

„Mina olen ülestõusmine ja elu",
ütleb Kristus

mälestavad leinas

ERNA ja OSKAR PAKAL

HEAD SÕPRA JA KALLIST KAASMAALAST

HENN KÕRRE't

surnud 25. aprillil 1981 a. North Hatley's, Que.

mälestavad leinas

HANS ÕIM perekonnaga
JANIS WAIVODS perekonnaga
UNO ILVES perekonnaga

Lugupeetud seltsi liiget

AUGUST RUUSAUK'u

mälestab

TORONTO EESTI SELTS

Armast kauaaegset nõukogu liiget

AUGUST RUUSAUK'u

mälestavad tänutundes

PEETRI KOGUDUS ja ÕPETAJA

„Ma olen head võitlemist võidelnud!"

Armast

AUGUST RUUSAUK'u

mälestavad leinas

HENNART ja MARGOT
TIINA ja RAOUL
TIIU, LIISA ja JIM
HILDA LUUKAS
F. AADLI

Armast ja lugupeetud klubi liiget

AUGUST RUUSAUK'u

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Head sõpra ja vaprat kaasvõitlejat Sobolevi pataljonist

AUGUST RUUSAUK'u

mälestab leinas

ALEKSANDER LUIK

Head sõpra ja laevakaaslast

AUGUST RUUSAUK'u

mälestavad leinas

„GÖRANI" pere

Lahkus armas lauluvend

PAUL URVANDI

Mälestab leinas

MONTREALI EESTI MEESLAULU SELTS

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

•

Matusemaja on üle 115. aastz teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

487 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Armast

OSKAR PIIL'i

mälestavad

AUGUST ja AINO OOLUP perekonnaga

Südamlik kaastunne

OSKAR PIIL'i

leinavale perekonnale!

HELGI, ILMAR ja PAUL

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

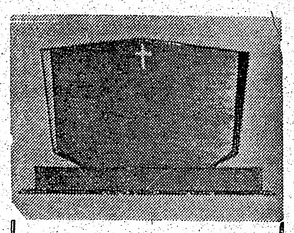

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St., Toronto,
Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Norra saatis välja N. Liidu kaubanduslikud esindajad

OSLO — Norras tunnistas apgilli keskpaigu kolm N. Liidu kaubanduslikku esindajat ebasoovitavaiks isikuiks Norras. Kaks meest on juba varem Norrast lahkunud.

Norra raadio andmete kohaselt ebasoovitavaiks kuulutatud isikuid ei kahtlustata sõjalises spionaazhis, vaid peamiselt tööstusspionaazhiks peetavas tegevuses. Norra julgeolekupolitsei oli jälginud venelaste tegevust juba pikemat aega ja välisministri otsust peetakse täiesti põhjustatuks.

Neist on ainult ühel esindajal olnud Norras diplomaatlik positsioon. Jevgeni Mironenko töötas Norras kaubandusesinduse abidirektorina, kuid lahkus Norrast juba möödunud oktoobrikuul. Kaks teist ebasoovitavaks kuulutatud isikut on samuti jõudnud juba Norrast lahkuda. Kolmas on alles Norras.

Mõned aastad tagasi Norra saatis maalt välja kuus N. Liidu diplomaati. Vastukaaluks N. Liit kuulutas kaks Moskvas töötavat norralast mittesoovitavateks isikuteks ja tegi neile korralduse lahkumiseks.

Kanada õpetaja mälestas Jüri Kukke

KIRKLAND LAKE — Pühap., 26. apr. toimus Larder Lake'is, „United Churchi" kirikus kohaliku õp. Paul Wilson'i teenimisel erakorraline kombineeritud jumalateenistus kanadalastega, pühendatud eestlastele, lätlastele ja leedulastele. Kaasmaalased Virginiatown'ist, Larder Lake'ist ja Kirkland Lake'ist võtsid sellest jumalateenistusest rohkearvuliselt osa. Kohal olid ka mõned lätlased, suurem osa palvelistest olid kanadalased.

Jumalateenistust kaunistas sololauludega kitarri saatel Ann Aaviku. Eestikeelse evangeeliumi luges pr. I. Sadam.

Õp. P. Wilson tutvustas, valgustas ja toonitas jumalateenistusel balti rahvaste saatust ja traagikat pärast Baltimaade oknupeerimist N. Liidu poolt.

Õp. P. Wilson mälestas palves hiljuti vangilaagris surnud rahvuslike inimõiguste eest võitlejat eestlast Jüri Kukke. Samuti ka vangilaagris viibivat Mart Niklust ja teisi inimõiguste eest võitlejaid Baltikumis.

Peale jumalateenistust leidis aset seltskondlik koosviibimine kiriku klubiruumis. Virgad eesti perenaised eesotsas L. Aavikuga olid reserveerinud rikkaliku kohvilaua ühes maitsvate suupistetega.

Pr. I. Sadama poolt oli välja pandud näituselaud mitmesuguste eesti käsitööde, ehteasjade, raamatute, pildialbumite ja ajalehtedega, tutvustades sealseile sõpradele eestlaste kultuuri jne. V. Randmaa ja H. Lehise poolt anti õp. P. Wilsonile üle A. Küngi ingliskeelne teos „A Dream of Freedom".

Kogu selle erakorralise ürituse peakorraldus lasus pr. I. Sadamal, kellele oma abistava käe andis Leo Aljaste.

Õp. P. Wilson on noor vaimulik ja teenib ümbruskonnas mitmeid kogudusi.

H.L.

VÄÄRTUSLIKUM KINK
MAALIKUNSTNIK
SAARNIIT
STUUDIOST
OLIMAAL SUMER
567 ROEHAMPTON Ave. Toronto. Tel. 488-5895

VAIPADE & MÖÖBLI
PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Kanada kogub andmeid Jüri Kuke surma kohta

Taotletakse Mart Nikluse vabastamist sunnitöölaagrist

Kanada välisministeeriumi Ida-Euroopa osakonna direktor A.P. McLaine saatis välisminister Mark MacGuigani ülesandel pikema vastuse temale dr. Jüri Kukk'e surma ja Mart Nikluse Kanadasse väljanõudmise asjas Eestlaste Kesknõukogu Kanadas ja Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamise Toimkonna poolt saadetud telegrammidele. Dir. A.P. McLaine teatab, et välisministeerium on palunud Kanada saatkonda Moskvas saata ministeeriumile kõiki informatsiooni mida nell on võimalik hankida dr. J. Kukk'e vangistuse ja tema surma kohta.

Välisministeeriumi vastuses märgitakse ühtlasi, et välisminister dr. MacGuigan on Madriidi konverentsil rõhutanud, et Kanada nõuab Helsingis kokkulepitud põhimõtete täitmist lõppaktile allakirjutanute poolt ja mõistab hukka Helsingi kokkulepete jälgijate tagakiusamise.

Madriidi konverentsi jooksul on Kanada delegatsioon jälginud neid põhimõtteid nii Balti riikide kui ka kogu Nõukogude Liidu kohta.

Veel öeldakse välisministeeriumi kirjas, et võimalused inimõiguste küsimustes Nõukogude Liidult midagi saavutada on väga piiratud ja poliitiliste vangide küsimuste ülesvõtmiseks tuleb piirduda valitud üksikjuhtumitega. Mart Nikluse asjas on immigratsiooniminister oma nõusoleku andnud ja mai kuu algul Madriidi konverentsi uuesti kokkutulekul teeb Kanada delegatsioon Nõukogude delegatsioonile otsese esildise selles asjas, taotledes tema sunnitöölaagrist vabastamist ja Nõukogude Liidust lahkumise võimaldamist.

Ühtlasi teeb Kanada jätkuvalt pingutusi inimõiguste küsimuses nii Madriidi konverentsil ja pärast seda, märgitakse välisministeeriumi kirjas.

„Vaim ja ahelad" soome keeles

Arved Viirlaid sai häid arvustusi Soomes

Arved Viirlaidi Eerik Hormi seeria esimene raamat „Vaim ja ahelad" ilmus Soomes pealkirjaga „Henki ja kahleet". Raamatu on eesti keelest tõlkinud tuntud eesti kirjanduse soomendaja Martti Rauhala koos oma tütre Elina Rauhalaga, ning see on ilmunud Arvi A. Karisto Oy kirjastusel.

Soome päevaleht „Helsingin Sanomat" avaldab pikema arvustuse Helge Seppälä sulest. Selles tutvustatakse autorit kui endist eesti vabatahtlikku Soome sõjaväes, kes läks võitlema Eesti pinna eest.

Pikemalt vaadatakse SS-ohvitseri Erik Hormi saatust, kes langes venelaste kätte vangi ja kes pärast aastaid kestnud kannatusi jõudis kord Saksamaale hammastest tühja suuga.

Arvustaja ütleb, et Viirlaidi raamatus tuuakse esile venelaste, nõukogudeliitlaste äärmiselt ranged käitumisviisid, karistused ja üldine hoolimatus kaaslaste elu vastu N. Liidus, nõukogudeliitlaste ja kogu ühiskonna vastu olev kriitika, olgugi, et selleks on põhjust.

Need osutavad maapaguluses elava kirjaniku kibestumisele ja harva on autoril küllalt sõnu venelaste tooruste võrdlemiseks ning kirjeldamiseks.

Lõpuks soovitab kriitik meeles pidada, et raamat on kirjutatud Torontos 1957—1961.

Rahvaloendus Kanadas 3. juunil

Loendus eriti oluline etnilistele gruppidele

Föderaalvalitsuse minister Jean-Jacques Blais, kes on vastutav ka Kanada ametliku statistika eest, kõneles möödunud esmaspäeval etniliste lehtede esindajatele Torontos, Harbour Castle Hotellis, andes mitmesugust rahvaloendusega ühenduses olevat informatsiooni.

Rahvaloendus Kanadas toimub 3. juunil. Selline loendus toimub iga viie aasta tagant ja on väga oluline igale kanadalasele, eriti etnilistele gruppidele.

Kanadas on umbes 3,5 miljonit inimest, kes on sündinud väljaspool Kanadat. Umbes pooled neist elavad Ontarios. Kuna paljudel on inglise keel puudulik või puudub hoopis, siis on oma keeles saadud informatsioon kõige paremini arusaadav.

1976. a. rahvaloendusel jäi loendusest välja umbes 3% ehk 80.000 inimest, kelle keeleks ei olnud inglise või prantsuse keel. 1981. aastal tahetakse seda arvu vähendada nii palju kui vähegi võimalik. Rahvaloenduse küsimuslehed on saadaval 14 keeles, kuid kahjuks siiski mitte eesti keeles. Ajalehtedele aga antakse edaspidi lähemat informatsiooni kuulutuste näol, mida palutakse jälgida.

Küsimuslehed saadetakse või tuuakse leibkondadele kätte umbes 6 päeva jooksul enne loenduse päeva, 3. juunit. Küsimuslehed on kahesugused, lühikesed ja pikad.

Iga viies elamu või korter saab pika küsimuslehe.

Küsimusi on mitmesuguseid, eriti suurel küsimuslehel. Näit.: etniline või kultuurne päritolu, lapsena õpitud keel, praegune kodukeel, sünnikoht, kodakondsus, immigratsiooni aasta ja palju muud. Küsimuslehed tuleb täita korralikult. Kõik andmed hoitakse salajased järgmise saja aasta jooksul. Andmed küsimuslehel on väga olulised etniliste gruppide tuleviku suunade kujundamisel. Sellest oleneb, kui palju pööratakse edaspidi tähelepanu meie keelepärandi programmile ja mitmekultuurilisusele üldse.

Praegu viljeleb 30 erinevat rahvust oma kultuuri 900 koolis üle Kanada.

Minister Jean-Jacques Blais vastas veel mitmesugustele esitatud küsimustele ja lühike koosolek lõppes omavahelise jutuajamisega. J.-J. Blais'iga isiklikult mõnda sõna vahetades selgus, et ta on elanud ülikooli päevil leedu perekonnas ja teadlik baltlaste probleemidest.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

Eesti Pensionäride Klubi Torontos

peakoosolek peetakse kolmap., 20. mail kell 2 p.l. Eesti Maja keskmises saalis. Klubi liikmeid palutakse käesolevat teadet võtta kutsena ja rohkearvuliselt koosolekust osa võtta.

JUHATUS

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna
üldhuvide eest!

SWEDISH FURNITURE HOUSE

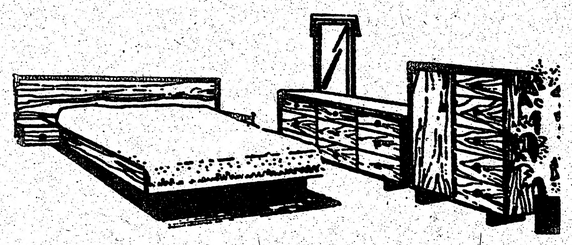

Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.
Suletekid ja tekkide katted jm.
Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5
Astuge sisse ja vaadake ringi!
Nolte
SWEDISH FURNITURE HOUSE
495-6016
7498 Woodbine Ave. (½ miili põhjapool Steeles'i)
Markham, Ont. L3R 1A8

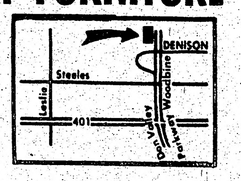

Ilmus kaua oodatud kordustrükk
SILVET
INGLISE-EESTI SÕNARAAMAT
1207 lehekülge
See ülimalt tarvilik käsiraamat ei tohi puududa üheski eesti kodus. Sobiv kink õpinguid lõpetavaile üliõpilastele, õpilastele, leerinoortele ja ka kõigile teistele — kes vajavad seda tagasitulekuks emakeele paremale valdamisele!
Sõnaraamat on trükitud kvaliteetpaberile, paremaks käsitamiseks kohandatud eriti heas, vastupidavas ja nägusas köites.
Hind USA vääringus $30.—, Kanada $36.—, posti saatekulu arvel (sõnaraamat kaalub 3,5 naela) lisada USA $2.50, Kanada $2.85.
TELLIDA OTSE KIRJASTUSELT:
SYMPOSIA PRESS, Post Office Box 418, Moorestown, New Jersey 08057, U.S.A. Lisada pangatshekk või posti rahaorder Symposia Press'i nimele.

Noored külla Sault Ste. Mariesse

Toronto Eesti Täienduskooli väljasõit 30. ja 31. mail

Käesoleval kevadel, 30. ja 31. mail toimub Toronto Eesti Keskkooli noorte külaskäik Sault Ste. Marie'sse. Sealse eesti ühiskonna lahkel küllakutsel ja Sault Ste. Marie Eesti Seltsi lahkel vastuvõtul ja korraldusel toimub huvitav ja sisukas nädalalõpp.

Sõit väljub Toronto Eesti Majast reedel, 29. mail kell 10 õhtul. Tagasi jõutakse Torontosse pühapäeva, 31. mai kesköö!. Osavõtjaid õpetajaid ja õpilasi on kokku 52.

Laupäeval, 30. mail on ette nähtud Algoma terasetööstusega tutvunemine, mis toimub tööstuse sõidukitega ja giididega.

Hiljem toimub ringsõit linnas ja tutvumine linna vaatamisväärsustega.

Õhtul, algusega kell 7 toimub Eesti Seltsi korraldusel St. Mary's College'i ruumides, 250 St. Georges Ave. East noorte poolt sisustatud kireva tujuküllase kavaga kevadpidu, millest loodetakse kogu sealse eestlaskonna ja nende sõprade osavõttu.

Kavas on laulu noorte ühiskoorilt ja keskkooli tütarlaste koorilt. Esinevad kooli noorem ja vanem rahvatantsurühm. Muusikalisi ettekandeid klaveril, akordionil ja sellele lisaks sõnalist omaloomingut, deklamatsioone j.m. Lõpuks tants. Eesti Seltsi daamide poolt on kõigile kaetud kohvilaud.

Ettevalmistused väljasõiduks on käinud juba pikemat aega ja õpilased ootavad põnevusega külaskäiku eesti ühiskonda paigas, mida siinsed noored kunagi varem pole külastanud. Varasematel aastatel on külastatud Ottawat, Montreali, St. Catharines'i, Sudbury't, kohti kus asub vähemal või suuremal hulgal eestlasi.

Seegi väljasõit kujuneb selle traditsiooni jatkamiseks — eriti just sel aastal, mis on kuulutatud Eesti Keele- ja Kooli Aastaks.

Pühapäeva hommikul sõidetakse kaunisse eestlaste suvituskohta „Eestiranda", kus pakutakse ka hommikueinet.

Lõunaks jõutakse tagasi „Soome-Eesti Kodusse", kus noortel on võimalik veekord esineda sealsetele kaasmaalastele ja soomlastele. Siinjuures tänu kodu juhatajale Väino Kaldma'le, kes on olnud väljasõidu korraldajaks, vahendajaks ja hingeks mõtte algusest alates.

Tervitame teid koos kevadega, Sault Ste. Marie eestlased!

Toronto Eesti Keskkool

MÜÜA
Aksel Tamme linoolmaal
„RAHVATANTSIJAD"
Helistage: Marga Raudsepp, tel. päeviti 222-4395, õhtuti 447-5695

Väiksemaid
REMONTTÖID
majade juures:
elekter, torud, puutööd jne.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

SPORT

„Eesti Kodu" piljardi võistluste auhindade jagamiselt. Vasakult: E. Toiger, R. Metslang, H. Pent ja V. Voika.

Spordiuudiseid kodumaalt

Kodumaal on alustatud uue spordialaga — rabajooksuga. See jooks toimub Harku raba- ja metsateedel ning selle ringi pikkus on 6,3 km, mida võib oma soovi kohaselt läbida kas üks või kaks korda, või isegi rohkem kordi. Jooksu tempo valib igaüks ise enesetunde kohaselt, sest tegemist pole mitte võidu- vaid tervisjooksuga. Mälestuseks antakse igale osavõtjale arhitekt Enno Raagi poolt kujundatud vimpel. Selle jooksuga alustati 1974. aasatl kui oli 71 osavõtjat, mullu oli osavõtjaid juba 584, nende hulgas lapsi ja vanakesi kuni 70. eluaastani.

☆

Buhhaaras peetavast noorte maletajate maailmameistrivõistlusest võtab osa ka noor eestlane Jaan Ehlvest. Seitsmenda vooru järel juhib turniiri Novikov 5 punktiga, tallinnlasel Jaan Ehlvestil on koos Nepasheviga 4 punkti.

☆

Skandinaaviamaades on üine teateorienteerumine populaarne. Eestis on ka selletaoline jooks, millele on antud nimeks Jüriöö jooks, kus jooksjad kannavad tõrvikuid.

☆

Paul Kerese II mälestusfestivali viimastel malevõistlustel Haapsalus oli osavõtt väga arvukas, eriti rohkesti koolinoori. Võistlus toimus Lihula alevi ja Haapsalu linna võistkondade vahel. Mõlema kesküse poolt oli välja pandud viieliikmelised võistkonnad. Võitjaks tuli Lihula võistkond, kus mängisid August Eller, Arvo Miilmets, Mati Viita, Ando Sepp ja Taivo Kastepõld. Individuaalselt oli parim A. Eller 8 punktiga võimalikust 9-st. Kevadisel koolivaheajal peeti koolinoorte maleturniir, millest võttis osa 35 õpilast, kõige rohkem Lihula keskkoolist, kus maletreeneriks on Mati Viita. Koolinoorte meistriks tuli Ando Sepp, kes võitis kõiki oma vastaseid. Peale Lihula keskkooli hakatakse malet õpetama järgmisel õppeaastal ka Virtsu koolis ja Haapsalu linnas.

☆

Põhja mängude noorte (D-, C- ja B-klassis) võttis kahevõistlusest osa 160 poissi 13 võistkonnast. Eestlastest esinesid parimalt D-klassi poisid, kes võitsid 3 x 2 km teatesõidu ja olid mäehüpetes tublid. Riho Reisenbuk võitis individuaalvõistluse ning tõi oma võistkonna seitsmendalt kohalt esikohale. Lisaks nimetatule tulj eesti sportlasist Ago Markwardt kuuendaks, Alo Raudik 14-ks ja Peter Heli 21-ks. C-klassis oli eestlasist parim teisele kohale tulnud Revo Tilk, B-klassis 37-le kohale tulnud Kair Tammel.

☆

Severodonetskis peeti koolinoorte tennise sisemeistrivõistlused, kus Eesti noored jäid tsooniturniiril kolmandaks ja finaalturniiril ei pääsenud 8 parima hulka. Individuaalturniiril 1963—64 sündinud neidudest saavutas Anne Kalle 7. koha, 1965—66 sündinuist oli Merike Stamberg kümnes. Finaalgrupi nelja tugevama hulka mängis ennast Aivo Ojassalu, saavutades teise koha.

Jüripäevane „kullavihm"

Tublide teeneid hinnati aumärkidega

Gaidluses ja skautluses tegelevatele vanematele, juhtidele ja noortele avaldatakse kiitust ja tänu kaks korda aastas edutamiste ja teenetemärkidega. Jüripäeval — skautlikul aastasel pööripäeval on „kullavihm" tugevam. Jüripäeval 1981 hinnati järgmisi teenelisi tegijaid:

Eesti Gaidide ja Skautide Liitude Keskbürood andsid välja noortesõprade teenetemärki „Tammetäht" I järku — Johannes Kann ja Martin Mägi, II järku — Laine Altosaar, Tõnis Laar, Kalju Leis, Heino Paomees, Osvald Piil, Andres Tork ja Marie Veskoja. Skautide Liidu Keskbüroo hindas skaudijuhtide teeneid märgiga „Põhjatäht" I järk — Konstantin Leemets, II järk — Heino Altosaar, Jaak Haabniit, Harold Kivi, Raul Olo, Viktor Vessmann, III järk — Mihkel Lõugas.

Gaidide Liidu Keskbüroo andis välja gaidide „Põhjatähte" III järk — Anne-Mai Kaunismaa, Asta Piil ja Õie Punno.

Eesti Skautide Maleva Kanadas staap andis välja hundu hoolsusmärke järgmistele poistele: Martin Juuse, Risto Leivat, Märt Matsoo, Alarik Nurm, Tarmo Sulev — Lembitu Malevast, Andres Küttis, Erik Küttis, Paul Tae — Kalevi lipkonnast, Heiki Viita — Montreali Kalevist. Skaudi hoolsusmärgi said Mihkel Jürimaa, Hillar Lainevool Toivo Lainevool, Robert Paju, Peeter Sõrra, Rein Taul — Kalevi lipkonnast, Glen Leis, Paul Pede ja Tarmo Soots — Lembitu Malevast.

Eeskujuliku skauti märgi said Peeter Jeeger ja Mihkel Sadul — Lembitu Malevast, Mikk-Albert Jõgi — Kalevi lipkonnast. Skautmasteri väitekirja kaitsmise õigus anti skautmasteritele Peeter Kallaste ja Jaan Roos.

Eesti Gaidide Maleva Kanadas juhatus teostas järgmised edutamised ja teenetemärkide annetamised: hoolsaks hellakeseks:

Kristi Laansoo, Heli Leesment, Trina Läte, Anne Pedel, Tiina Pedel, Monika Roose (Toronto „Põhjala Tütred".) Leili Lukas, Laura Randmaa, Marja-Leena Roos, Kylike Sillaste (Toronto „Rajaleidjad").

Hoolsaks gaidiks: Vivi Holmberg, Kalli Hubel, Tiina Hubel, Karin Jürman, Monika Kask, Sandra Kasturi, Ellen Ruberg, (Toronto „Põhjala Tütred"). Linda Kolli, Kristi Lüdig, Siiri Oder, (Toronto „Raja leidjad").

Eeskujulikuks gaidiks: Linda Karuks, Riina Kaunismaa, Pia Kiilaspea, Marika Mäeste, Ellen Valter, (Toronto „Põhjala Tütred"). Vivian Birk (Toronto „Rajaleidjad".

Nooremgaideriks: Ava Kiilaspea, Tiina Nortmaa, Merike Toomes, (Toronto „Põhjala Tütred"). Kay Tüll (Toronto „Rajaleidjad").

Lipkondade poolt on kinnitatud kiitusekirjad hellakestele: Liisa Kukk, Lehte Leesment, Rita Läte, Erika Verret, (Toronto „Põhjala Tütred"). Kristina Isotamm, Linda Isotamm, Lisa Lepp, Taali Rooneem, („Toronto „Rajaleidjad").

Gaididele: Silvi Matso, Lee Metsalo, (Toronto „Põhjala Tütred"). Lisa Kald, Riina Kindlam, Pia Kori, Ingrid Kängsepp, Rita Lees, Mariana Van der Veen, (Toronto „Rajaleidjad").

Solidaarsus sai oma ajalehe

VARSSAV — Ametiühingu Solidaarsuse nädalalehe esimene number ilmus 16-leheküljelisena. Solidaarsuse ajalehe väljaandmise pärast on olnud juba pikemat aega üli valitsuse ja ametiühingu liikumise vahel. Väljaandmise õiguses lepiti kokku jaanuaris peetud nõupidamistel, aga esimese numbri ilmumine on mitmel korral edasi lükatud.

Lehe väljaandmise õigus oli juba Gdanski kokkuleppes. Üheks Solidaarsuse rahulolematuse põhjuseks on olnud just lehe viivitumine ja selle väljaandmiseks takistuste tegemine informatsioonivahendite hulgas.

Viimasel ajal on ajalehed, televisioon ja raadio siiski avaldanud päeviti rohkem teateid valitsuse ja ametiühingu-liikumise nõupidamiste kohta ning Lech Walesa seisukohad on avaldatud koos peaministri abi Mieczyslaw Rakowski omadega.

Solidaarsus-ajalehe esimene trükk oli 350.000, aga tiraazhi kavandatakse poolele miljonile. Normaalse, tsensuurist läbi käiva ajalehe peatoimetaja on Tadeucz Mazowieck, endine katoliikliku nädalalehe Wiezi peatoimetaja ja Solidaarsuse tähtis nõuandja. Enne seda on ilmumisõiguse saanud ka mõni Solidaarsuse piirkondlik ajaleht.

„Kompa tüdrukud" teisel kohal

Augsburgi DJK nasikonda korvpallis treenib juba rea aastaid endine korvpallur Ülo Kompa. Ta naiskond on kuulunud alati tippnaiskondade hulka Lõuna-Saksa teises liigas. Tänavu tuli DJK naiskond meistrivõistlustel teiseks ning tal on võimalus tõusta liiduklassi (Bundesliga). Naiskonnas mängib kandva alustalana kaasa Ü. Kompa tütar Heli Pulvermüller.

E.R.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

RISTSÕNA Nr. 1062

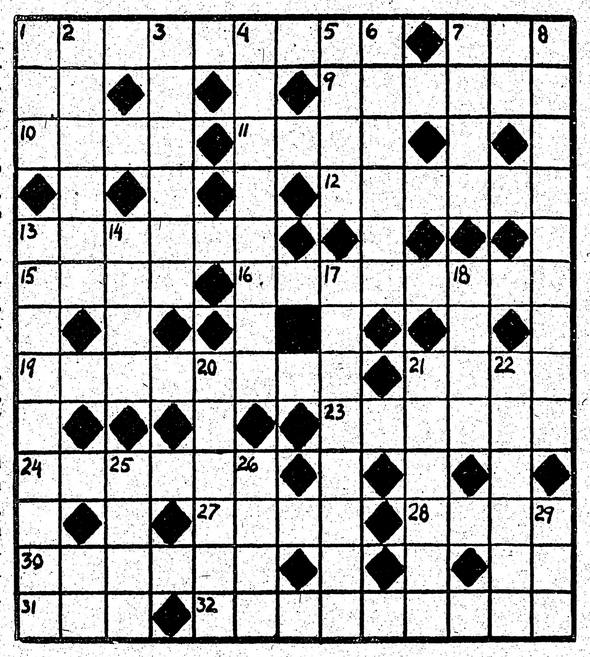

Põikread: 1. Ühe Eesti linna elanik, 7. Naisenimi, 9. Meelemärkusetu, 10. Valguseava, 11. Metallpulk millegi kinnitamiseks, 12. Paguluses palju kordasaatnud eesti kultuuritegelane, 13. Antiikaja ilusaim naine, 15. Eksisteerin, 16. Väike sulg, 19. Pilkav järelaimamine, 21. Pealinn Euroopas, 23. Võimalus, 24. Veidi aja eest, 27. Linn Hispaanias, 28. Madalamas kohas, 30. Võõrpärane mehenimi, 31. Hollandi maalikunstnik 17. sajandil, 32. USA riigimees ja presidendikandidaat lähemas minevikus.

Püstread: 1. Kehaosa, 2. On see, kes ei maga, 3. Hukkunud polaarmaade uurija, 4. Skandinaavia põhjaalade elanikud, 5. Piimahabe, 6. Vastame eitavalt, 7. Masti pikend või ülemine osa, 8. Koht, kus valmistatakse mootorsõidukeid, 13. Kiitlejad, suurustajad, 14. Shakespeare'i draamakuju, 17. Puud koorinud, 18. Oman, 20. Otsimine, 21. Populaarne lööklaul minevikus, 22. Öeldakse istet pakkudes, 25. Teravili, 26. Kolmik, 29. Inglise tiitel.

RISTSÕNA Nr. 1061 LAHENDUS

Põikread: 4. Kõnts, 7. Kalal, 9. Aasta, 11. Joll, 12. Alea, 13. Pool, 14. Anumad, 16. Verdi, 17. Urin, 18. Sadat, 20. Pika, 23. Elagu, 26. Selter, 39. Eino, 30. Raal, 31. Enno, 32. Kassa, 33. Tenor, 34. Emiir.

Püstread: 1. Töll, 2. Etaan, 3. Major, 4. Kallis, 5. Salu, 6. Staar, 8. Lood, 10. Semu, 13. Petis, 14. Aader, 15. Dingo, 19. Teener, 21. Kerad, 22. Alas, 24. Linn, 25. Anood, 27. Tase, 28. Elamu, 31. Etik.

Tagasivaade

Tuntud eesti haridustegelane, kirjanik ja ajakirjanik Märt Raud, kes suri Solnas, Rootsis 11. jaanuaril 1980. a. ja tema 99-ndas eluaastas, on 25 oktoobril 1971. a. Berghammas, Rootsis, kirja pannud alljärgneva autobiograafia, mis on aktuaalne ka tänapäeval, kuna terve ta elu on olnud raugemata võitlus.

1.

Sündisin 6. novembril 1881. a. Tartumaal, Puhja kihelkonnas, Kavilda vallas, Koiduaru popsikülas Peetri ja Leena üheksanda (ja viimase) lapsena. Kraabekakuna jäin õdedest-vendadest kõige pisemaks. Kodumaal kandsin kogu aeg „Väikseraua" nimetust. Mis kasvust puudu jäi, aitas väledus ja ettevõtlikkus. Suvel ei olnud sellest viga — jooksmiseks oli lahti terve maailm. Aga talvel jäi elavahõbedane poisike väikeses toas, kus palju inimesi koos, täiskasvanuile põigiti jalgu. Aitas abinõu — poiss voodi kõhuli ja raamat kätte. Lugemaõppimine ja lugemine oli huvitav tegevus. Nelja-aastaselt oli lugemine sula ja viieaastaselt katekismuse viis peatükki peas. Vana saksa pastor rõõmustas selle üle nii, et seadis mu eeskujuks kogu kihelkonnale. Tuli kolm aastat vallakooli ja neli aastat kihelkonnakooli, misjuures tuli halbade teede pärast ööbida koolis. Vallakoolis ei olnud muud teha kui tundides sõrmed püsti hoida ja pärast kui teised õppisid, koolmeistri raamatuid lugeda. Mu esimene koolmeister Karl Normann oli Eesti Kirjameeste Seltsi liige ja tal olid olemas kõik Kirj. S. „toimetused". Lugedes neid tekkis endalgi kange himu hakata „kirjameheks". Köstrikoolis andis koolijuhataja Rud. Peerna, suur idealist ja rahvuslane, uue suuna: „Sinust peab tulema kooliõpetaja ja ajakirjanik. Aga kirjuta vormilt nagu Grenzstein, aga sisult nagu Tõnisson." Seega oli suund antud — „kooliõpetaja ja ajakirjanik."

Järgnes neli aastat Tartu (siis Jurjavi) õpetajate seminaris. Pääsesin kohe kroonu kulule — muidu oleks see olnud võimatu. Tol ajal tutvusin Jaan Tõnissoniga isiklikult (ta kutsus mind mõnel pühapäeval oma lõunalauda) ja minust sai vaimustatud tõnissonlane ja pärast kooli lõpetamist agar „Postimehe" kaastööline.

2.

Lõpetasin seminari a. 1901. Esimene kooliõpetaja koht oli Vaivara kihelkonnakoolis. Kohe esimesest päevast peale tõmmati mind seltskondlikku tegevusse — näiteseltskonda. Vaivara näiteseltskond oli tol ajal üle maa kuulus ja ma sain seal esimese väljaõppe näitlejana. Hiljem olin näitlejaks või näitejuhiks kogu õpetaja-ameti aeg. Aasta pärast määrati mind V. Nigulasse ministeeriumikooli. Seal sattusin koolide inspektori ja direktori viha alla „rahvusliku mässajana". Mind paigutati ümber Haljalasse „Kalevipoja seltsi kooli", lootuses minust kerge vaevaga lahti saada. Ainukese õpetajana pidin õpetama ka laulmist, mu õpetaja testaadis algas laulmise taga kriips. Pidi aitama diplomaatia — laulmist õpetas keegi teine — revideerimisel leiti, et kool laulab suurepäraselt.

„Kalevipojas" tegin läbi poliitilise kooli. Ühel peremehel olid kokku köidetud kõik C. R. Jakobsoni „Sakala" aastakäigud ja trükis ilmunud kõned. Uurisin nad läbi. Hakkasin kirjutama „juhtkirju", mis „Postimehe" talus heameelega vastu võeti. Mu nimemärk „Md" sai üle maa tuttavaks.

3.

Aastal 1906 asutas Tõnisson Tallinnas „Postimehe" Tallinna väljaande ja kutsus mind toimetuse liikmeks. Peatoimetajaks oli tuline Jaan Hünerson, kellelt omandasin ajakirjanduslikku rutiini. Kui ta siirdus Saksamaa ülikooli, jäi lehe toimetamine minu hoolde. Uuel aastal sulges Tõnisson „Postimehe saba" ja asutas selle asemele väikese päevalehe „Sõna", määrates mind vastutavaks toimetajaks. Õpipoisist sai sell. Peatoimetajaks tuli päikesepaisteline Peeter Põld. Sõlmisime sõpruse, mis kestis tema surmani. Et võimaldada ajakirjaniku tööd, pidin „soldatihirmu" pärast olema ka kooliõpetajaks. Selleks lõi Tallinna koolide kolleegium minu jaoks linna tagavara õpetaja koha.

Vene Duuma valimistel 1907 sai Eduerakond Tallinnas rängasti lüüa. Tõnisson sulges „Sõna" ja kutsus mind Tartusse „Postimehe" toimetajaks. Rahvakoolide inspektor andis haiguse tunnistuse ja ma sõitsin Tartusse. „Postimehe" ajakirjanduslik kool oli hea kool. Sain seal sõbralt A. Jürgensteinilt viimase lihvi. Vahepeal pidin väeteenistuse pärast olema veel ühe talve õpetaja-ametis — Helme kihelkonnakoolis. Kevadel 1908 kutsus Tõnisson mu tagasi Tartusse — „Postimehe" peatoimetajaks kolmeks kuuks, seks ajaks kui ta „Viiburi üleskutsele" allakirjutamise pärast vanglas istus. (Jürgenstein oli toimetusest ära — kirjutas „Postimehe" albumit). Võtsin ameti vastu külma südamega — mis peatoimetaja olin mina. Aga Tõnissoni kutse oli käsk! Olin kolm kuud peatoimetajaks nii häsiti-halvasti kui mõistsin. Tõnisson oli rahul — saatis mulle vanglast ergutavaid kirju. Vormiliselt oli see mulle tähtis — olin tunnistatud Tõnissoni poolt sellist meistriks!

Aasta 1909 oli „Postimehele" ränk. Tõnisson oli sattunud valitsuse põlu alla. Järgnesid rahalised karistused „Postimehele" ning viimaks suleti leht. Tõnisson katsetas uute lehtedega — suleti ka need. Nii pani Tõnisson käima minu „Sõna". Sain olla selle vastutavaks toimetajaks Tartus ainult viis päeva, siis oli sellel aul lõpp. Kriis lahenes seega, et A. Jürgensteinil õnnestus oma diplomaatilise osavusega muuta nädalaleht „Elu" päevaleheks.

Tartus ühendasin toimetuse töö edasiõppimisega. Astusin äsja avatud prof. Rostovtsevi eraülikooli, milles õpetasid ülikooli ja veterinäärinstituudi professorid. Valisin loodusteaduskonna. Sain selles õppida ainult kaks aastat. Siis saatis Tõnisson mind Pärnusse toimetama sealset „Postimehe" väljaannet. Samal ajal kutsus mind V. Reimann oma kultuuriajakirja („Postimehe" kaasande) „Eesti Kultuura" kaastööliseks. Kirjutasin selles kolm uurimust: „Pärnumaa rahvakool arvudes" (nr. 2), „Põllutööliste küsimus põllumeeste valgustusel" (nr. 3) ja „Eesti armuilmast" (nr. 4) „Eesti Kultuura" on säilunud Helsingi raamatukogus.

4.

Seekordsele ajakirjanduslikule tegevusele tegi lõpu I Maailmasõda. Mind mobiliseeriti ja saadeti Peterburgi, kus sattusin kaardiväe Petrogradski polgu tagavara pataljoni. Pääsesin õnneks kantseleimajandusosakonda. Õppisin seal kätte kantseleitöö rutiini ja masinkirja. Pärast 1917. a. revolutsiooni võtsin osa eesti sõjavägede organiseerimisest, kuid „Soldatite ja tööliste soveti" keelu tõttu sain minna 1. Eesti Polku ainult põgenemise teel. Majandusülem Maim määras mu majandusosakonda lauaülemaks. Seal vajati mu vilumust hädasti — kantselei oli väeosa nõrk külg — majanduslikud aruanded olid kontrolli saatmata ja neid ei mõistetudki koostada. Tartu Eesti tagavarapataljoni vormeerimisel ülendati mind sõjaväeametnikuks ja määrati pataljoni kortermeistriks. Pataljonil tuli võitlust pidada kommunistliku Täitevkomiteega. Kord vangistati komandör Rosenbaum koos staabi ohvitseridega. Rünnaku lõi tagasi kirjutajate staap, kes keeldus töötada kommunistide poolt määratud ülemusega. Saksa sõjavägede sissemarssimise eelpäeval likvideeriti pataljon.

Sakslased viisid eesti ja läti ohvitserid ning ametnikud vangi, kuid Valgast kaugemale me ei saanud. Asusin uuesti tööle „Postimehe" toimetusse. Aga seal tekkis ränk konflikt. Tõnissoni poolt oli välismaale lahkudes määratud peatoimetajaks Adam Bachmann-Randalu ning see oli „noorendanud" toimetuse, tuues sellesse Fr. Tuglase ja A. Gailiti, kes suhtusid endistesse toimetusliikmetesse üleoleva põlgusega. „Vanade" ja uute toimetusliikmete vahel tekkis ränk sulesõda.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1062, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7972

ADO PARK, Q.C.
RETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
55 Queen St. East, Ste. 1403
Toronto, Ont. M5C 1R6
Tel. 364-6761

Johannes Järvalt
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Eelistatud praktikaalad:
Tulumaksud jt. riigimaksud
Testamente, hooldusi ja pärandi-tompe
Üldpraktika
Õhtuti: (416) 757-9190
Päeviti: (416) 967-6660

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

RATAS OPTIK

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
Tel. 465-6251
SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

Ly Parma

See on elamiseks hea maa

Lõuna-Aafrika reisikirju

VIII

8000-DE ELEVANDI PARADIIS

Loomi nägime me palju. Suurimad neist olid elevandid (neid on pargis 8000), ninasarvikud, hipopotamused ja kaelkirjakud, kes enamasti karjakaupa liiguvad. Kõige naljakamad oli ahvid (paavianid), keda oli suur kari ühe puu otsas, mille lehti nad süüa armastavad, mis aga on narkootilise toimega. Nii oli nende käitumine kui joodikuil, kellel täit tasakaalu enm pole, ent kelle hulgas maksab siiski igivana seadus:

„Saak on tugevama päralt."

Sarvekandjaist on impalasid pargis 250.000, neid näeb tohutute karjade kaupa ja nende pikad hüpped on lihtsalt võrratud vaadelda; springbok, kudu, nyala, eland, antilop ja veel pikk-pikk rida nimesid tuleks rohusööjaist üles lugeda, kui täpne olla tahaks. Metssigu oli samuti rohkesti, lõvile pidid nad olema kõige meeldivamaks toiduks, shaakal kõndis korraks üle tee mingi väiksem elukas hammaste vahel ja jõeääres pikutas krokodille. Linnuliike aga jatkus linnuvaatlejaile ülearugi.

Kõigest nähtust ei jõua kirjutada, lisada tuleb siis ka midagi iseloomulikku ja kirjeldavat igast elukast, sest näha, kui just ainult näha tahta, võib neid igas suuremas loomaaias. Ent see pole sama, kaugeltki mitte sama, kui metsloomana vabaduses.

LÕUNA-AAFRIKA KULLAKAEVANDUSES

Johannesburg on L.-Aafrika suurim linn, asub 1750 m kõrgusel platool ja on seetõttu meeldivalt kevadise ja mõnusalt sooja kliimaga. Veel 95 a. tagasi polnud sel kohal mitte midagi, kus nüüd on 1½ miljoni elanikuga linn, alles kullalademete avastamise järele tekkis sinna kiiresti kasvav suurlinn. Elanikest on 1 miljon musti ja ½ miljonit valget, äritundidel domineerivad südalinnas siiski valged ja elatakse vastavalt apartheidile kindlaksmääratud rajoonides,

mustade äärelinna-kvartaaali Sowetosse tohivad valged minna vaid eriloaga ja mustadel on keelatud elamine valgete rajoones.

Johannesburgis käisime kahel korral, sinna jõudsime oma reisi alguseks ja sealt toimus suurepärase ja ülimoodsa Jan Smutsi lennuvälja kaudu ka lahkumine. Iseendast on Johannesburg 20. sajandi keskpaigas väljakujunenud tüüpiline suurlinn, kõrgeim südalinna pilvelõhkuja on 50-kordne, mille all laiub ultramoodne Carlton Shopping Centre 250 äriga ja 2000-le autole parkimisplatsiga. Ka äärelinna suured äridetsentrumid on moodsalt ehitatud, puhtad ja ilusad.

Jätan kirjeldamata kõik selle, mille taolist võib näha igas suurlinnas ja kõnelen vaid eripärasustest. Üks neist oli tuur Simmer and Jack kullakaevandusse, kus tegime kaasa terve kullasaamise protseduuri. Lühikese eelseletuse järele antakse meile jalga säärikud, selga kitlid ja pähe kiivrid, mille ette pannakse lamp, mis töötab keha külge rihmadega kinnitatud patarei abil ja me sõidame liftiga maa alla kaevandusse. Oleme vaid 90 m. sügavusel, aga maapealsega võrreldes on seal mõnusalt külm aga selle kaevanduse sügavaimad käigud on kuni 3000 m sügavusel. Meile näidatakse käike ning tegelikku tööd maa all.

ÜLE 70 PROTS. MAAILMA KULDA AAFRIKAS

Esialgsed kaevandustöölised toodi sisse Hiinast, nüüd on 90% töölisist-mustad. Maaalused käigud on märjad, pimedad ja kõledad, sõit täistuubitud pisikeses liftis hirmuäratav ja maapeale jõudes mõtlen: ei, kullakaevurit minust küll ei saaks, tulgu sellest raha kui palju tahes!

Edasi puhastatakse maak ja sulatusmajas elame kaasa hõõguva kullavedeliku vormi valamise ja kullakangi jahtumise järele võime seda 6—7 kg raskust kallist väärtmetalli käes hoida ja pildistada.

Kangis on siis alles 65% puhast kulda ja edasi läheb ta rafineerimiskotta puhastusele. Muuseumina näidatakse samas vanu kaevurite elamuid, tööriistu ja palju muud, mis kullakaevandustega ühenduses.

Huvitav on kuulda, et sealse kulla avastaja George Harrison ei osanud raha teha ja müüs selle tohutult väärtusliku maaala 1886. a. ära 10 naela eest. Kogu sealne ümbruskond sisaldab väga rohkesti kulda ja siin on 44 maailma rikkaimat kullakaevandust. Üle 70% maailma kullast toodetakse L.-Aafrikas, järgmine on Kanada ja siis USA. Ka teemantite ja vääriskivide leidude poolest on L.-Aafrika maailmas esikohal.

L.-Aafrika jõukusele vihjavad hästi korrastatud teed ja puhtad ning ilusad linnad. Kui mitmeil varemtehtud reisidel oli raskusi joogiveega vananenud või puuduliku veevärgi ja haiguspisikute tõttu, siis siin maal ei olnud meil ei ühtki peatuspaika, kus kraanivesi joogiks kõlvulik ei oleks olnud. Esialgu küsisin seda kindluse mõttes igapool, vastus oli alati soodne ja see üllatas.

Teise erilaadse tuuri tegime Lion Parki, mis ei ole küll suuruselt nii tohutu, kui mitmed teised ja seda kutsutakse seepärast ka „Vaesemehe Kruger Pargiks". Lõvisid on seal üle 100, nad tunduvad olevat ääretult laisad loomad, pikutavad perekondade kaupa päikese käes, üks neist heitis otse meie bussi ette tee peale pikali ja meil oli tegemist, et sealt edasi pääseda. Ses pargis on ka teisi loomi, nagu sebrad, jaanalinnud, mitmeid sorte kitsi-hirvi jm.

Sama päeva kavva mahub veel külastus Heia Safari Ranchi, kus restill küpsetatud liha pakutakse ja sellele järgnevalt esinevad Mzumba neegreist Aafrika tantsijad pikema kavaga.

Nende tantsud on tüüpiline Aafrika koos laulu ja trummipõrinaga ja nende metsaliste sõjakisa on tõesti hirmuäratav.

JOHANNESBURGIS AINULT 10 EESTLAST

Viimasel Aafrika-päeval enne ärasõitu saab meile osaks võimalus külastada Johannesburgist 60 km eemal asuvat riigi pealinna Pretoriat. Selle sõidu teevad meile Rolf ja Elsa Paulson oma autoga ja see on kui võimsaks lõpp-puändiks, milleta see reis jäänuks palju vaesemaks. Jääme jällegi tänu-võlglasiks. Oma Aafrikas lahkumise viimase õhtupooliku veedame oma uute sõprade kaunis kodus Johannesburgi Parkhursti linnaosas, seal kohtame ka nende vaimukat tütart, kes on iirlasega abielus.

Tuleb välja, et kui headel aegadel võis eestlasi Johannesburgis arvestada ligi 50, siis nüüd on neid järele jäänud vaevalt 10. Vaatamata sellele kõnelevad Paulsonid head eesti keelt, ega ole oma kontakte rahvuskaaslastega teisteski maades minetanud. Kuna kohapeal on soomlasi rohkem, siis käiakse nende kirikus ja Rolf Paulson on olnud isegi Soome Klubi esimeheks. Küsimusele, et kas pole kavas L.-Aafrikast mujale siirduda, kus on rohkem eestlasi, saame kindla eitava vastuse: „Kus see parem oleks?" Ja me mõistame.

Pretoria on ilus ja moodne linn. Väga huvitav on enne linna jõudmist massiivne Voortekker Monument, milles kivviraiutud seinareljeefidega uusasukate ajalugu edasi antakse. Pretorias on hiljuti valminud ülimoodne ooperimaja, vanemad on parlamendihoone, mitmed teised riigihooned ja saatkondade linnaosa. Mööduma aga ka uuest vanglahoonest, mis nähtavasti igas ühiskonnas on vajalikuks asutuseks.

Eriti ilus olevat Pretoria oktoober-novembri kuul, kui õitsevad lillaõielised jacarandad tervete alleede viisi.

Sopran Tamara Norheim on sageli esinenud Toronto organisatsioonide üritustel. Pildil T. Norheim laulmas T.E.S. kevadpeol, klaveril saatmas E. Kulmar. Foto: Vaba Eestlane

UUDISEID KODUMAALT

Järjekordne kontrollkäik Kingissepa rajoonis koos kohalike mitte-koosseisuliste inspektoritega ja spetsialistidega leidis, et Saaremaa loomalaudad, mis küll enamikus vanad, olid remonditud ja valgendatud talveks, millega oli loomadele head elamise eeldused loodud. Kuid ehmatuseks leiti, et Saaremaal oli veel kuus majandit, kus piimasaak väike ja lehmade arv koguni langenud. Isegi noorkarjale olnud söödaratsioonid ettenähtust väiksemad.

Üldse leiti, et vanade lautade tõttu mõnel pool veisekasvatamise tehnoloogia on madal. Viie aasta jooksul, mil N. Liit on astunud „suurte sammudega kommunismi" poole, oli Saaremaal Kingissepa rajoonis ainult üks uus vasikalaut ja kaks teist ümberehitatud. Lautade vähesuse tõttu peetakse vasikaid lehmade vahel lõa otsas, kuid hädа olevat selles, et just pooled lõpnud vasikad hukkuvad lehmalaudas pidamise ajal, kas lehmade poolt tallatuna või lämbuvad lõa otsus. Tihti haigestuvat vasikad tuuletõmbe tõttu. Üldse leiti, et vasikate saamine saja lehma kohta on vähenenud ja lehmad kippuvat koguni ahtraks jääma.

☆

Eesti miljonäri-tiitliga austatud Kirovi-kalurikolhoosis avastati, et kolhoosi alla kuuluvad Narve-Jõesuu traal-laevad olid teinud ebaseaduslikke tehinguid Raku karusloomakasvatussovhoosiga. Kui traal-laevad püüdsid söödakala, siis realiseeriti see toidukala hinnaga Raku sovhoosile, kellel sellise kala ostmiseks üldse vastavat fondi polnud. Nii oli tekitatud riigile 12.000 rubla kahju ja kalureile maksti ebaseaduslikult üle 5000 rubla töötasu. Kontrolli puudumise eest avaldati Narve-Jõesuu traallaevade baasi ülema asetäitjale G. Shkeljovile noomitus ja hakatakse tema palgast tehtud kahju maha võtma.

☆

Tänavu möödus 90 aastat silmapaistva eesti skulptori ja maalikunstniku Roman Haavamäe sünnist. Tema on Haapsalu linnale loonud mitmeid monumente ja kultuuritegelaste mälestussambaid nagu Rudolf Tobias, Ernst Enno jt., kuid ka teistele keskustele. Ta on loonud mitmeid dekoratiivseid kaunistusi Haapsalu ranna kaunistamiseks, mistõttu teda peeti haapsalulaste poolt kodulinna kunstnikuks. Mõne aasta eest asetati majale, kus ta elas ja töötas, mälestustahvel, nüüd avati samas majas kunstniku mälestusmuuseum.

☆

Haapsalu rajoonis võistlesid külad omavahel heakorrastamises. Esikohale tuli Ridala külanõukogu, kus aasta jooksul istutati 550 ilupuud ja rajati 1,2 hektari haljasalasid. Hulk tööd oli möödunud aastal tehtud ka kohalike teede sõidetavuse parandamiseks, oli remontitud vanu elamuid jm. Nende tööde läbiviimiseks kasutati kolme laupäevakut.

☆

Viljandimaal Võhma kolhoosis tehti esimene samm põrsaste arvu suurendamiseks 1977. aastal, kui majandi peazootehnik Ernst Tuuksam soovitas ehitada poegivate emiste jaoks suvelaagrid. Selletõttu võidi üles kasvatada hulk terveid ja tugevaid põrsaid. Põraste suvelaagreid on peetud veelgi. Suvelaagrid kohandati võõrdepõrsaste pidamiseks ja nüüd tänu uutele sigalatele ja sigade pidamise ümberkorraldamisele saadakse 6000—8000 põrsast.

☆

Valga rajoonis organiseeriti eesrindlike lüpsjate klubi „4000", kus hakkavad koos käima lüpsjad, kes on saavutanud oma lehmade piimaanniks keskmiselt 4000 kg aastas. Möödunud aastal olid selleni jõudnud 21 lüpsjat. Selline klubi olevat juba olemas üle piiri Valkas, kust avatseremoonia puhul tuli kõnelema lüpsja Rita More. Klubi presidendiks valiti Tahe sovhoosi lüpsja Adolf Raudsepp, sekretäriks Tõrva sovhoosi lüpsja Eili Ristimägi. Põllumajandusvalitsuse peazootehnik andis igale klubi liikmele ametiühingu rajoonikomitee aukirja ja mälestuseseme.

Kavas kursus õpetajatele

Eesti Keskkooli- ja Gümnaasiumiõpetajate Ühingu üldkoosolek Stokholmis

STOKHOLM — Eesti Keskkooli- ja Gümnaasiumiõpetajate Ühingu üldkoosolek peeti teisipäeval, 7. aprillil Eesti Gümnaasiumi ruumides Stokholmis. Tegevusaruandes informeeris esimees Johan Ungerson Rahvusvahelise Keskkooliõpetajate Ühingu (FIPESO) kongressist möödunud suvel Dublinis. Eesti õpetajaid esindasid kongressil Joh. Ungerson ja Silvia Silveus. Selle aasta FIPESO kongress toimub Zagrebis, Jugoslaavias.

Ühingu möödunud aasta tegevusest märgiti aktiivset osavõttu Eesti õpetajate III ülemaailmsest konverentsist Stokholmis ESTO-80 ajal. On kaasa aidatud Stokholmi Eesti Gümnaasiumi tegevusele ja eesti pedagoogiliste kursuste korraldamisele Sigtunas.

Esimees andis aru ka praegusest raskest olukorrast eesti kõrgastme taotlemisel Rootsis.

Ei saa siiski aktsepteerida takistusi. Sihiks on jätkuvalt taotleda seda, mida meie vajaduste järgi tuleb pidada normaalseks. Joh. Ungerson lõpetas oma ettekande teatega, et on ette näha uut eesti õpetajate kursust eeloleval suvel.

Tegevusaruanne, uus töökava ja laekuri W. Grossthali poolt esitatud majandusaruanne ning eelarve kinnitati üksmeelselt.

Uue tegevusaasta juhatusse valiti: Joh. Ungerson (esimees), August Sikk, Eugen Kiiman (abiesimehed), Paul Laan (sekretär), Villiam Muld, Mare Aadli (välissekretärid), William Grossthal (laekur), Edith Kotka-Nyman, Meemo Mäelo, Merike Sild ja Rein Treufeldt. — Revisjonikomisjoni valiti Helmi Arras ja Karl Vainu, esindajaiks Eesti Õpetajate Keskühingusse: E. Kotka-Nyman, P. Laan, W. Muld, M. Mäelo ja Joh. Ungerson. — Koosolekut juhatas August Sikk ja protokollis Paul Laan.

Koosolekule järgnes end. Stokholmi Tehnika Ülikooli lektori ja ERKÜ kauaaegse laekuri William Grossthali austamine kohvilauas seoses tema äsja möödunud 75 a. sünnipäevaga.

W. Grossthal on olnud pikemat aega ka Stokholmi Eesti Gümnaasiumi matemaatikaõpetajaks.

STOCKHOLM-TIDNINGEN UUESTI ILMUMA

STOKHOLM — Kunagi oma eestikeelse leheküljega eestlastele tuntud Stokholmi päevaleht „Stockholm-Tidningen", mis aastaid tagasi ilmumise lõpetas, alustab jälle ilmumist viis korda nädalas ilmuva sotsiaaldemokraatide hommikulehena eeloleval sügisel. Uus leht trükitakse Aftonbladeti trükikojas. Majandusliku tasuvuse seisukohalt peab ajaleht omama vähemalt 35.000-lise tiraazhi.

VABA EESTLANE

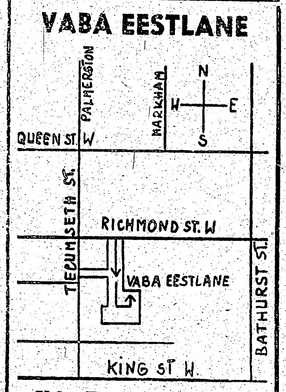

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675
Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs Leida Marley**
Ajutine aadress:
37 Mann Ave.
Toronto, Ont. M4S 2Y2
Telefon: 483-2588

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 7. mail 1981 — Thursday, May 7, 1981

Eestlanna mõrva ohvriks

NEW YORK (VES) — Lähemalt selgitamata asjaoludel tulistas pühapäeval, 26. aprillil Lakewoodis, 212 East County Linel elanud 72 a. Elisabet Kaare allüüriline, vene rahvusest 85-a. Nikolai Ignatenko revolvrilasuga surnuks Mall Muirma, 78. a. v.

Mall Muirma oli saatuslikul päeval kella 4 paigu tulnud Elisabet Kaare koju, et koos lugeda piiblit. Samas toas oli viibinud mõni kuu tagasi E. Kaare majja allüürnikuna elama asunud N. Ignatenko. Nähtavasti toimus mõlema naise ja vene mehe vahel mingi diskussioon, mille järele mees, kellel mõni aeg tagasi olnud autoõnnetus, mille tagajärjel ta saanud paremast kehapoolest põrutada, võtnud vasaku käega taskust revolvri ja tulistanud Elisabet Kaart, kuid teda tabamata. E. Kaar jooksnud seejärele naabermajja eestlaste juurde ja kutsunud kohale politsei, kes mõne minuti järele saabunud. Vahepeal oli mees tulistanud Mall Muirmad otse näkku. Kuul oli läbinud pea poolpõiki alla ja peatunud selgroo alguses, teatavad kohalikud lehed.

Mall Muirma toimetati politsei kaasabil haiglasse, kus konstateeriti ta surma. Kas see oli olnud silmapilkne või teel haiglasse, pole teada.

Mall Muirma saabus USA-sse, kus elas ta õde, kauaaegne väliseestlane Hilda Mikiton, kümmekond aastat tagasi. Pärinedes Tallinnast, oli tal tulnud läbi teha ka Siberi-teekond. Ta töötas N. Yorgis kuni puhkepalgale minemiseni, asudes siis elama Lakewoodi, vanadele määratud majja. Alates N. Yorgis elamisest kuni viimase nädalani oli ta VES ekspeditsiooni kaastööliseks.

Mõrvar N. Ignatenko viibib Toms Riveri vanglas. Kohtunik määras temale vabastamiseks kohtuni $100.000 tagatismaksuks. Ta ei valda inglise keelt kuigipalju. Lehed teatavad, et ta kartnud, et teda ta üüritud toast, Kaare majast välja aetakse. See olnud vist tulistamise üks põhjusi.

Kadunu õde korraldas õnnetu mõrvaohvri viimsele teekonnale saatmise. Ta maeti 20. aprillil Lakewoodi kalmistuse, kuhu kadunu oli ostnud omale hauaplatsi ja asetanud sellele kivi.

Begini mürgised sõnad kantsler Schmidti arvel

JERUUSALEMM — Lääne-Saksamaa ja Iisraeli vahekorrad on muutunud väga pinevaiks pärast kantsler Helmut Schmidt külaskäiku Saudi Araabiasse. Ehkki Schmidt loobus praegu moodsate relvade müümisest Saudi Araabiale, toonitas ta Palestiina araablaste õigust enesemääramisele, mis on ilmselt vihale ajanud Iisraeli võimud. Iisraeli peaminister Menachem Begin tähendas Schmidti väljendust kommenteerides mürgiselt, et Schmidt teenis sõja ajal saksa armees, kes piiras nii kaua vallutatud linnu kuni eriüksused tegid seal elanikkonna hulgas puhta töö. Begin vihjas sellega nendele natsi eriüksustele, kes tegelesid juutide jälitamisega ja nende arreteerimisega Teise maailmasõja ajal ning sidus kaudselt ka Schmidti selle tegevusega. Iisraeli juhid on eriti tigedad ka Schmidti väljendusele, et „palestiinlased ei ole ainukesed, kes viskavad pomme," millega ta vihjas Iisraeli agressiivsele poliitikale Kesk-Idas.

Vene suusatajad varastasid

Kolm nõukogude suusatajat — 19 a. vanad — kes võtsid osa suusatamise meistrivõistlusest Schonachis (Schwarzwald) tabati ühes äris varguselt. Nad olid toppinud endile dzhiinpükse anorakkide alla. Tabamisel pakkusid nad personalile vodkat ja kaaviari. Ärijuht Kaltenbach loobus kaastundest kaebusest sportlaste vastu.

E.R.

Uues eestlaste ettevõttes Karu of Canada juures avatud kunstigaleriis oli esimeseks Abel Lee miniatüürmaalide näitus. Pildil vasakult uue ettevõtte president Alfred Karu, kunstnik Abel Lee ja näituse külastaja Alice Paju.

Foto: Vaba Eestlane

Tartu Instituudi suured tööülesanded

Kaaluv osa täita eestiaineliste materjalide kogumisel ja eestiainelise professuuri ettevalmistamisel

Torontos möödunud kolmapäeval toimunud Tartu Instituudi aastakoosolekul andis prof. O. Träss Tartu Instituudi 10. aastapäeva puhul ülevaate selle instituudi tegevusest ja tuleviku väljavaadetest, rõhutades eriti eesti õppetooli rajamise vajadust Toronto Ülikooli juurde. Koosolekul võttis Tartu Instituudi tegevuse selgitamiseks sõna ka instituudi peasekretär dr. E. Aruja, kes mainis, et instituut vajaks abitööjõudu oma materjalide ja arhiivi korraldamiseks.

Prof. O. Träss nentis, et rahvuslikust seisukohast lähtudes on väliseestlastel vajalik silmas pidada kahte tähtsamat eesmärki — esiteks nõuda vabadust Eestile ja teiseks säilitada Välis-Eesti eesti ühiskonda elujõulisena, energilisena ja tugevana. Kõneleja analüüsis Ida-Euroopas toimunud ja praegu toimuvaid sündmusi ja väitis, et kui võrrelda Ungaris 1954. aastal, Tshehhoslovakkias 1966. aastal ja Poolas praegu toimuvaid poliitilisi sündmusi, siis võib seal märgata teatud kindlat arengu suunda.

Kui vene punaarmee diviisid surusid Budapesti ja Praha tänavatel rahvusliku ülestõusu kiiresti maha, siis Poolasse ei ole vene diviisid veel seni ajani sisse tunginud, kartes ilmselt okupatsiooniga seoses tekkivaid tagasilööke. Sellest võib järeldada, et Moskva ei ole enam nii kindel rahvuslike aspiratsioonide likvideerimisel ja oma ülemvõimu maksma panemisel ja see olukord võib tulevikus areneda veelgi Moskva kahjuks.

Mida peame meie siin Välis-Eestis tegema antud olukorras? Stokholmis hiilgavalt õnnestunud Ülemaailmsed Eesti Päevad kinnitasid, et meie rahvusgrupp on säilitanud vitaalsuse ja tugevuse, kuid meie peavaenlaseks on siiki meie väga väike arv.

Pealegi võib märgata meie rahvusgrupi juures kahanemise tendentsi, mis on tingitud vähesest laste arvust.

Ka segaabielud teevad oma töö kuna sellest sündinud lapsed ei räägi tavaliselt enam eesti keelt. On ka juhtumeid, kus lapsed ei räägi enam eesti keelt kuigi nende mõlemad vanemad on eestlased. Omaette probleemiks on ka väga väike aktiivne eestlaste arv ja need, kes eesti üritustel käivad, võivad konstateerida, et peaaegu kõigil üritustel on enam-vähem sama piiratud grupp inimesi. Sellest võib järeldada, et aktiivseid eestlasi on vähe ning et nende arv kuivab pidevalt kokku.

Eelmainitust peame järeldama, et kui meie soovime oma rahvusgrupi püsimist, siis peame tegutsema nüüd ja peame tegutsema kiirelt. Kui Torontos 1971. aastal loodi Tartu College'i juurde Tartu Instituut, siis pandi sellele asutusele suuri lootusi. Peagi aga selgus, et majanduslike raskuste tõttu oli raske seda organisatsiooni vajalikul määral käiku rakendada.

Olukord paranes märgatavalt pärast seda kui dr. Aruja Tartu Instituudi juures energiliselt tööle asus.

Tartu Instituut on jaganud stipendiumeid ning on asunud organiseerima ja korraldama eesti arhiivi, millel on tulevikus uurimistööde teostamisel suur tähtsus.

Meie ei tohi unustada, et kui tahame eestiainelist teadust alal hoida, siis on Tartu Instituudil erakorraliselt suur tähtsus. Instituudi töö on seda olulisem, et meil tuleb pidevalt võidelda Eestist välja saadetava propaganda vastu. Tuleviku oleks eriti oluline kui meie suudaksime Toronto Ülikooli juurde luua eestiainelise professuuri, mis tegeleks keele ja kirjandusega või ajalooga.

Sellega jõuaksime suure sammu edasi eestluse säilitamisel, kuna sellel sammul oleksid neli olulist tagajärge — esiteks professuur ise, teiseks ingliskeelsete materjalide kogumine, kolmandaks eestikeelsete materjalide kogumine ja neljandaks ühe grupi inimeste aktiivselt eestluse heaks tööle rakendamine.

Prof. Träss arvas, et sellise õppetooli rajamine läheb maksma ligemale 1 miljon dollarit, kusjuures poole sellest summast peaksime ise välja panema ja pool tuleks valitsuselt. Meiepoolse summa võiks kokku panna väga väike grupp inimesi, näiteks isegi mõni korporatsioon, kes annaks loodavale õppetoolile ka oma nime. Mis puutub materjalidesse, siis on ingliskeelseid materjale Toronto ülikoolis Eesti kohta juba üsna suurel arvul kogutud. Eestikeelsete materjalide kogumisega tegeleb praegu Tartu Instituut ja sellest aspektist lähtudes on Tartu Instituudi arhiivil väga suur tähtsus.

On selge, et meile ei hakka vajalikke materjale muretsema keegi teine vaid seda peame tegema ise.

Prof. Träss ütles, et ta ei kahtle õppetooli edukuses ja on kindel, et selle ümber koondub aktiivseid eesti noori. Kui Toronto Ülikooli juures mõni aeg tagasi üritati Balti ajaloo kursuse korraldamist, siis selgus, et sellest kursusest oli huvitatud üle 200 eesti, läti ja leedu noore. Sellest võib järeldada, et ka meie õppetooli ümber koguneb õppijaid ja uurijaid.

Kuid õppetoolini jõudmiseks on vaja teha veel palju ettevalmistus- ja selgitustööd ning siin on Tartu Instituudil täita erakorraliselt suured ülesanded, lõpetas kõneleja.

USA valmis läbirääkimisteks

Välisminister Haigi deklaratsioon NATO välisministrite konverentsil

ROOMA — Ühendriikide välisminister Alexander Haig märkis Roomas toimunud NATO välisministrite konverentsil, et Ühendriigid kavatsevad käesoleva aasta lõpul alustada N. Liiduga läbirääkimisi tuumalaengutega varustatud rakettide piiramiseks Euroopas. Kuid Haig lisas, et nende läbirääkimiste korraldamine oleneb kõik sellest, kuidas N. Liit suhtub tulevikus Poola probleemidesse. Kui venelased sekkuvad Poola sisemistesse asjadesse ja avaldavad Poolale survet, siis ei tule nendest nõupidamistest midagi välja.

Poliitilistes ringkondades mainitakse, et Ühendriikide president Reagan on saatnud N. Liidu parteijuhile Brezhnevile pikema käsitsi kirjutatud isikliku kirja, milles ta on selgitanud Ühendriikide seisukohti.

Haig mainis ühtlasi, et läbirääkimiste põhialused määratakse kindlaks tema ja N. Liidu välisministri Gromõko vahelisel kohtumisel New Yorgis.

Ta toonitas oma sõnavõtus eriti, et Ühendriigid on väga mures N. Liidu tuumalaegutega varustatud rakettide arvu suurendamise pärast Euroopas ja nentis, et Ühendriigid ei saa kuidagi nõustuda Brezhnevi ettepanekuga Euroopas tuumarakettidele moratooriumi välja kuulutamiseks, kuna see annaks N. Liidule suuri paremusi.

N. Liidul on teatavasti oma Euroopa osas stardivalmis suur arv keskmise lennutegevusega raketti, kuna Lääne-Euroopas need puuduvad.

Esindajatekoja komisjoni „ei" Reaganile

WASHINGTON — Ühendriikide Kongressi Esindajatekoja Aafrikakomisjon lükkas üksmeelselt häälte vahekorraga 7:0 tagasi president Reagani nõudmise, mis taotles Kongressilt luba toetuse andmiseks Angoola kommunistliku valitsuse vastastele jõududele. Esindajatekoja Aafrikakomisjon tõi tagasilükkamise põhjusena ette, et selline samm ohustab Ühendriikide vahekordi kõigi teiste Aafrika riikidega.

Riin Rivanool

Madalseis

Kui te nüüd arvate, et Riin on vahepeal otsa saanud, siis nii see ei ole. Hoopiski mitte ei ole. Mitmed on sedasama küsinud, mitte et just puudust oleks tuntud, aga lihtsalt sellepärast, et inimene tahab selgust ning teadmist ja on nagu veidi piinlik, kui juhtub, et mõnda asja ei tea või mõne teise inimese elusaatus ja tegemised päris klaarid ei ole.

Niisugused asjad, nagu kes on ära surnud, kes raskelt haigeks jäänud, kes oma abielu hukka ajanud, kelle lapsed pahapeale läinud, kes pankrotti teinud või kes rikkaks saanud — vaat', need asjad olgu ühiskonna teadmiseks ja kõigile läbiarutamiseks ning sõnavõtuks.

Minuga on nüüd asjad sedasi, et mitte midagi taolist ei ole ei kellelegi kõrva sosistada ega saa ka avalikult ajaleheveergudel teatada. Midagi pole juhtunud. Lihtsalt madalseis. See sõna ise juba ütleb palju, aga ikka vajab selgitamist.

Meie maakodu jões on madalseis siis, kui vesi on kaldaliivast kaugele keskpaigapoole nihkunud ja liiva asemel astud vette minnes hoopis porri. Asjatundjad ütlevad siis, et „lüüsid on kinni või lüüsid on parandamisel ja sellepärast on veeseis madal".

No inimesel tuleb vahest ka selline madalseis peale, kus iga asi viltu veab.

Hakkab üks päevake, näiteks, sellega peale, et jään varbaidpidi autoukse vahele. Tõmban autoukse kõva pauguga kinni, kui ise juba kenasti sees istun, ainult et jalgadega parasjagu alles väljas olen.

Kallis abikaas, selle asemel, et varbale peale puhuda ja valusõnu lugeda „varesele valu, harakale haigus . . ." hoopis siunab ja pahandab:

„Sulle ikka ja alati midagi juhtub! Hiljaaegu jäid sa sõrmipidi vahele, kui ühe käe ukse vahel hoidsid ja teisega autoukse kinni kõmmutasid, nüüd jälle . . ."

Poest koju jõudes leian, et piima asemel olen toonud hoopis suure anumatäie shokolaadipiima ja Aadam poriseb:

„No kes sellist sodi joob! Mine vaheta ringi!" Ei, ma ei lähe, või kuidas sa sellist asja ringi vahetada julged, mille ometi ise välja otsinud olen. Luban „seda sodi" ise juua, kuigi tean, et see ei maitse ja taljejoonele halvasti mõjub. Võiks selle ju vaikselt kraanist alla kallata, aga südametunnistus ei luba toitu raisata ja ema õpetused hakkaksid siis hinge närima: „Kes teab, milliseid nälja-aegu meil nõndamoodi küll ees võib olla!"

Lõunasöögil keeb üks pada üle ja teises kõrbeb toit põhja ja kui siis armas abikaasa veel väikselt naljatoonis seda asja puudutada püüab saab ta pikema ja väga õpetliku epistula osaliseks nii:

„Sina, kallis mees, oled hoopis ise üks igavene pusa ja sellest aina aru ei saa, et ükski naine ei ela nii kaua, et ta kõiki väljalõigatud uusi retsepte õnnelikult äraproovida jõuaks, millega mina käesoleval lõunal just tegevuses olin, saad aru. Ja sina ei pea mitte oma naist näägutama kui tal kõik viltu veab ja kui tema oma meeleolult isegi juba täitsa põhjas on. Oma õrna naise hingeelust ei saa sina sendi eestki aru ja seda sinu mõistus ka ei võta, et on selliseid aegu, kus iga asi — just iga asi ja tegemine läheb lörri. See on elus see saatuse nöök, mis muidu üsna ilusagi elu nahka võib panna ja kui see igas asjas viltuminemine sedasi edasi kestab, siis mina küll ei tea, mis sest elust üldse ja ülepea välja tuleb."

Kui siis veel kardinapuu koos kardinaga akna eest pähe kukub ja parandamiseks vajalikud haamer + tangid tööriistade juurest kadunud on, siis on mõõt ääreni täis ja terve maailm võib kuulda saada ühest uuest töötusest: Nüüd ostan omale ja ainult omale uued hädavajalikud tööriistad ja lukustan nad tabalukuga tööriistade kasti, kust keegi teine neid kätte ei saa ega mujale ei vii . . ."

Isegi see ei aita, kui abikaasa siis asjast nagu pisut aru hakkab saama ja vaatamata ajapuudusele oma kalli naise välja õhtusöögile ja tantsima viib, sest sammud on segamini ja nagu kaks karu tambib tantsu põrandal, kellele iga teravama keelega kaasakeerutaja öelda võiks: „Kui te tantsu harjutada tahate, mis te seda siis siin teete, minge koju!"

Ei aitakse isegi see, kui abikaasa armulisele prouale hommikukohvi voodisse tooks (mida ta niikuinii ei tee), või miljoni kingiks, sest kust võtaks vaene inimene teisele kinkimiseks raha, mida tal omalgi ei ole.

☆

Pikapeale ja pikkamisi järgneb vihmapäevadele päikene.

Pikkamisi ja pikapeale tuleb uus mõte, et omas saamatuses, kohmakuses ja äpardusis oled koguni heategija, sest igaüks, kes sinust tolli võrragi tublim on, võib end sinuga võrreldes paremini tunda. Tore on ju teistel avastada, et on olemas keegi, kellest sa parem oled, kellestki üle oled. Nii see on, selliseid ja sihukesi inimesi on kohe hädasi vaja, et teiste enesetunne tõusta võiks.

Aga kui kõigi nende pisiasjade kõrvale suuremaidki kuhjub, mis on selle madalseisu päris-põhja vajutada tahavad, siis on ainus viis lohutada end lauliku sõnadega:

„Kui otse üle mäe ei saa, siis ümber mäe saab ometi, ja kuidagi — saab alati!"

Külalisvõistleja Eestist

Pühapäeval, 3. mail Hamiltoni ümbruskonnas Dundase orus toimunud orienteerumisvõistlusest võttis osa ka Torontos külaskäigul viibis 36-a-ne Jüri Tammela Tallinnast. 7,7 km pikkusel punasel rajal tuli ta 96 min. 45 sek.-ga neljandaks. Eestlastest võtsid osa veel Theo Vellend, kes 5 km oraanzh rajal tuli 69 minuti 17 sekundiga teiseks ja Uno Limit, kes samas klassis tuli 79 min. 24 sekundiga kolmandaks.

Külaline märgib, et võistluse korraldus, kaardid ja radade raskus olid üldiselt samad kui kodumaal. Ainult seal võtab võistlustest osa palju rohkem inimesi (mõnikord kuni 5000!)

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Teos Astrid Ivaskilt

STOKHOLM (EPL) — Lätiluuletajannalt Astrid Ivaskilt on ilmumas Daugava kirjastusel Stokholmis luuleproosa kogumik, mille tiitli umkaudne tõlge eesti keeles oleks „Lahtede käänakud".

See peegeldab Euroopa maid ja maastikke, ning seda võib iseloomustada kui poeetilist reisiraamatut.

Teos on illustreeritud 41 fotoga, mille autoriks on poetessi abikaasa Ivar Ivask. Raamat on saanud Rootsi riikliku produktsioonitoetuse osaliseks.